

UNIVERZA V LJUBLJANI
PEDAGOŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA RAZREDNI POUK

UČITELJEVA VLOGA V PROCESU ODKRIVANJA IN DELA Z
NADARJENIMI V OSNOVNI ŠOLI
DIPLOMSKO DELO

Mentorica:
dr. Mojca Juriševič, doc.

Kandidatka:
Anita Budin

Ljubljana, september 2012

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici dr. Mojci Juriševič, doc., za nasvete in strokovno pomoč pri nastajanju diplomskega dela.

Hkrati pa se zahvaljujem tudi vsem, ki so kakorkoli pripomogli k njegovemu nastanku.

»Otroci so nam dani – na posodo – za zelo kratek čas. K nam pridejo kot zavojčki cvetličnih semen, brez slike na sprednji strani in brez garancije. Ne vemo, kakšni bodo videti, kako bodo delovali ali kakšne bodo njihove zmožnosti. Naša naloga je podobna vrtnarjevi: ustreči njihovim potrebam, kakor najbolje znamo – jih pravilno hraniti, ljubiti, jim posvečati pozornost in jih negovati ter upati na najboljše.«

Katharine Kersey

POVZETEK

V diplomskem delu sem osvetlila pojem nadarjenost. Opisala sem značilnosti nadarjenih učencev, njihove učne in osebnostne značilnosti in potek prepoznavanja nadarjenih otrok. Naštela pa sem tudi težave, s katerimi se nadarjeni pogosto soočajo, in opisala vlogo učitelja pri delu z nadarjenimi.

V empiričnem delu sem raziskala vlogo učitelja v procesu odkrivanja nadarjenih učencev v osnovni šoli. Zanimale so me učiteljeve izkušnje z evidentiranjem nadarjenih učencev ter njihovo strokovno mnenje o ocenjevalnih lestvicah za učitelje v postopku identifikacije nadarjenih učencev. Nenazadnje pa je bil moj namen pridobiti vpogled v dejansko stanje izvajanja individualiziranih programov za identificirane nadarjene učence na šoli.

V raziskavi je sodelovalo 32 učiteljev, ki poučujejo na eni izmed osnovnih šol v občini Lendava. Podatke od njih sem pridobila s pomočjo anketnega vprašalnika. Z dobljenimi podatki sem odgovorila na zastavljena vprašanja in ugotovila, da učitelji dobro prepoznavajo značilnosti nadarjenih učencev in so primerno usposobljeni za delo z nadarjenimi učenci. Pri evidentiranju nadarjenih učencev si predvsem pomagajo z mnenji svetovalnih delavcev in drugih učiteljev, ki so otroka že poučevali. Večina učiteljev je odgovorila, da bi jim dodatno izobraževanje koristilo, predvsem na področju motivacije nadarjenih učencev in prilagoditev pri pouku za delo z nadarjenimi učenci.

Ključne besede:

nadarjeni učenci, prepoznavanje nadarjenih učencev, delo z nadarjenimi učenci, stališča učiteljev, osnovna šola

ABSTRACT

The diploma paper deals with the notion of giftedness. I described the characteristics of gifted pupils, their learning and personal characteristics, as well as the procedure of identifying gifted pupils. I also listed the difficulties often faced by gifted pupils and described the role of the teacher in working with gifted pupils in the school.

In the empirical part of the paper I dealt with the role of the teacher in the process of identifying gifted pupils in primary school. I was interested in teachers' experiences in recording gifted pupils and their professional opinion about the grading scales for identifying gifted pupils. Finally, my aim was to assess the actual implementation of individualised programmes for the identified gifted pupils.

32 teachers took part in the research at one of the Primary Schools in municipality of Lendava. They provided data using a questionnaire. I used the gathered information to answer the questions and determined that teachers identify the characteristics of gifted pupils well and are well trained to work with gifted pupils. When identifying gifted pupils they mostly take into consideration the opinion of educational professionals and other teachers which have already taught pupils before. Most of the teachers stated that they would need additional training, mostly on the field of motivation and classroom adjustment at work with gifted pupils.

Key words: gifted pupils, identifying gifted pupils, teaching gifted pupils, teachers' opinions, primary school

VSEBINA

1 UVOD	1
2 TEORETIČNI DEL.....	3
2.1 OPREDELITEV NADARJENOSTI.....	3
2.2 NADARJENI UČENCI.....	6
2.2.1 Kdo so nadarjeni učenci	6
2.2.2 Učne in osebnostne značilnosti nadarjenih učencev	8
2.3 PREPOZNAVANJE NADARJENIH UČENCEV	11
2.3.1 Evidentiranje	12
2.3.2 Identifikacija nadarjenih učencev.....	14
2.3.3 Seznanitev staršev in pridobitev njihovega mnenja	15
2.4 VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNO DELO Z NADARJENIMI.....	16
2.4.1 Predlagane oblike dela z nadarjenimi učenci	16
2.5 INDIVIDUALIZIRANI PROGRAMI ZA NADARJENE UČENCE (INDEP).....	22
2.6 UČITELJ IN NADARJENI UČENCI.....	24
2.6.1 Kakšnega učitelja potrebujejo nadarjeni učenci.....	24
2.6.2 Prednosti in težave učiteljev pri odkrivanju nadarjenih učencev	25
2.6.3 Problemi učiteljev pri poučevanju nadarjenih učencev.....	26
2.6.4 Stališča učiteljev do nadarjenih učencev.....	27
2.7 SKLEP TEORETIČNEGA DELA.....	29
3 EMPIRIČNI DEL.....	30
3.1 OPREDELITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA	30
3.2 CILJI RAZISKOVANJA	31
3.3 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA	32
3.4 RAZISKOVALNA METODA	33
3.5 VZOREC.....	33
3.6 TEHNIKA ZBIRANJA PODATKOV.....	35
3.7 NAČIN IZVEDBE RAZISKAVE	35
3.8 POTEK OBDELAVE PODATKOV	35
3.9 Rezultati raziskave z interpretacijo	36
3.9.1 Lastnosti ali vedenje, po katerih učitelji prepoznajo nadarjenega učenca	36
3.9.2 Težave učiteljev pri prepoznavanju in evidentiranju nadarjenih učencev	38

3.9.3 Ocena postopka odkrivanja nadarjenih učencev v šoli v primerjavi z drugimi učiteljevimi delovnimi nalogami.....	39
3.9.4 Prednosti aktivnega vključevanja učiteljev v postopek odkrivanja nadarjenih učencev v šoli	41
3.9.5 Pravilnost učiteljevih predlogov v postopku evidentiranja.....	42
3.9.6 Prednosti in pomanjkljivosti uporabe lestvic za ocenjevanje nadarjenosti – OLNAD07	44
3.9.7 Konkretni predlogi učiteljev za morebitno izboljšanje uporabe lestvic za ocenjevanje nadarjenosti – OLNAD07	45
3.9.8 Izdelava individualiziranega programa za identificirane nadarjene učence.....	46
3.9.9 Priprava individualiziranih programov	47
3.9.10 Ocena izvajanja individualiziranih programov	47
3.9.11 Prilagajanje pouka identificiranim nadarjenim učencem	48
3.9.12 Dodatne prilagoditve nadarjenim učencem v šoli	49
3.9.13 Dodatno izobraževanje na področju odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci.....	51
3.9.13.1 Teme s področja odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci	52
3.9.13.2 Katera oblika izobraževanja/usposabljanja bi bila po mnenju učiteljev najbolj smiselna?	53
4 SKLEPNE MISLI	55
5 VIRI IN LITERATURA	58
6 PRILOGE.....	61

KAZALO TABEL

Tabela 1: Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci v osnovnem šolanju po <i>Konceptu</i> (1999): Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji (2011).....	12
Tabela 2: Predlagane oblike dela z nadarjenimi učenci (Žagar idr., 1999, str. 10).....	16
Tabela 3: Struktura vzorca glede na spol vprašanih.....	33
Tabela 4: Struktura vzorca glede na izobrazbo vprašanih.....	33
Tabela 5: Število generacij učencev v postopku odkrivanja.....	34
Tabela 6: Strokovnost postopka v primerjavi z drugimi delovnimi nalogami.....	39
Tabela 7: Obsežnost postopka v primerjavi z drugimi delovnimi nalogami.....	39
Tabela 8: Organizacija postopka v primerjavi z drugimi delovnimi nalogami.....	40
Tabela 9: Pravilnost učiteljevih predlogov v postopku evidentiranja.....	42
Tabela 10: Izdelava individualiziranega programa.....	46
Tabela 11: Prikaz koristnosti dodatnega izobraževanja.....	51
Tabela 12: Pogostost odgovorov o obliki izobraževanja/usposabljanja.....	53

KAZALO SLIK

Slika 1: Model sestavin razvoja talenta po Renzulliju (Nagel, 1987).....	4
Slika 2: Renzullijev trikrožni model nadarjenosti (Žagar, 2006).....	5

1 UVOD

Po svetu in pri nas v Sloveniji zadnjih nekaj let zelo hitro prihaja do sprememb v kulturi, znanosti, tehnologiji, gospodarstvu ter družbenem in političnem življenju. Z razvojem družbe in napredka v ospredje vse bolj prihaja izobraževanje in pomen znanja. Da bi posameznik v sodobni družbi uspešno deloval, potrebuje veliko različnega znanja, sposobnosti, ustvarjalnosti, izvirnosti ... Te lastnosti razvijamo že od otroštva, najbolj sistematično v šoli. Skozi izobraževanje otroci razvijajo in pridobivajo znanja z različnih področij, spoznavajo sebe in svojo okolico, oblikujejo delovne navade, se navajajo na samostojno učenje, razvijajo strpen odnos do drugih in sodelovanje ... Pri tem so nekateri bolj, drugi pa manj uspešni, eni se lažje, drugi težje učijo, vendar pa bi morala šola vsakemu posamezniku zagotoviti možnosti, da svoje sposobnosti optimalno razvije.

Z vse večjim zavedanjem pomena individualizacije vzgoje in izobraževanja imajo učenci vse večje možnosti, da pokažejo svoje potencialne, učitelji pa, da jih opazijo in nanje ustrezno reagirajo. Učitelj pri svojem delu pogosto naleti na otroke, ki so nadarjeni. To je skupina otrok, ki imajo posebne potrebe, zato je nujno drugačno (prilagojeno) delo z njimi. Pogoji dobrega dela z nadarjenimi učenci pa je njihovo pravočasno prepoznavanje.

»Temeljni cilj vzgoje in izobraževanja je oblikovati osnove za vseživljenjsko učenje. Vse sodobne družbe težijo k višji kakovosti edukacije, da bi lahko vsi dosegli več. Strokovnjaki se strinjajo, da pristopi, ki koristijo razvoju nadarjenih, praviloma koristijo tudi razvoju vseh drugih učencev« (T. Bezić, 2006, str. 70).

Če učitelj želi prepoznati nadarjenega učenca, mora poznati njegove značilnosti in probleme, ki jih ima otrok v svojem razvoju. Učitelj ima možnost učenca primerjati z drugimi v razredu in ugotoviti, ali gre za nadarjenega učenca. Nadarjen učenec ima nadpovprečne umske sposobnosti in/ali dosega nadpovprečne rezultate. Nagiba se k ustvarjalnemu delu, divergentnemu mišljenju, ima bujno domišljijo, ne potrebuje zunanje motivacije za delo, ki ga zanima, in je samokritičen. Odlikuje se z dobrim spominom, razvito sposobnostjo razumevanja in ima dobro razvito tehniko hitrega pridobivanja znanja (Nagel, 1987).

Takemu učencu mora učitelj ponudi različne oblike in metode dela med rednim poukom in zunaj njega, saj nadarjeni potrebuje stalne izzive za optimalen razvoj svojih sposobnosti. Pri tem je vloga učitelja zelo pomembna, saj z motivacijo za učenje in ustvarjanjem spodbuja nadarjene učence, da razvijajo svoje sposobnosti.

Nemalokrat pa učitelji nadarjene spregledajo oziroma jih ne prepoznajo, ker imajo tako kot vsi učenci tudi nadarjeni učenci včasih probleme, ki ovirajo njihovo uspešnost pri šolskem delu. Nekateri so učno neuspešni, ker so nezainteresirani za šolo, imajo strah pred spraševanjem, šibko pozornost, so čustveno in socialno nezreli in imajo pomanjkanje samozaupanja. Prav te lastnosti učno neuspešno nadarjenih učencev ne bi smele »zaslepiti« učitelja pri njihovem prepoznavanju.

Pri dosedanjem delu na osnovni šoli sem imela možnost sodelovati v postopku odkrivanja nadarjenih učencev pri eni generaciji učencev. Imela sem nekaj težav pri prepoznavanju nadarjenih in izpolnjevanju lestvic za ocenjevanje nadarjenosti, vendar se je moj predlog izkazal za pravilnega in je bil učenec v nadaljnjem postopku identifikacije spoznan za nadarjenega. To me je spodbudilo, da se poglobim v temo nadarjenost in raziščem, kako se drugi učitelji spoprijemajo z odkrivanjem nadarjenih učencev, če imajo pri tem kakšne težave in kako jih rešujejo.

Z diplomskim delom sem predvsem želela predstaviti vlogo učitelja v procesu odkrivanja nadarjenih učencev v osnovni šoli in pri delu z njimi (evidentiranje, identificiranje, priprava individualiziranih programov ter delo z nadarjenimi učenci).

2 TEORETIČNI DEL

2.1 OPREDELITEV NADARJENOSTI

V strokovni literaturi ni enotne definicije nadarjenosti. Razlog je v tem, da nadarjeni niso neka homogena skupina, ampak se nadarjenost kaže v različnih oblikah in obsegih. Vsak avtor izhaja iz različnih teoretičnih ozadij, navedla bom nekaj definicij in razlag.

»O veliki nadarjenosti govorimo takrat, ko otrok na določenih področjih svojega razvoja občasno prekaša vrstnike« (Nagel, 1987).

Nadarjenost predstavlja »vsoto danih in pridobljenih dejavnikov, ki omogočajo nadpovprečne stvarne ali le latentne, osebno ali družbeno koristne stvaritve na enem ali več toriščih ljudske dejavnosti, specifična organiziranost živčevja, nagnjenj, interesov in motivov nadarjenih pa daje pečat tudi njihovi osebnosti« (Strmčnik, 1994, str. 12).

»Po našem mnenju je to projekcija celotne človekove osebnosti, skozi katero se enakovredno odražajo sposobnosti, temperament in karakter. Inteligentnost je torej vedno vsebovana v nadarjenosti, obratno pa ne velja oziroma velja le delno« (Jurman, 2004, str. 145).

Med različnimi teoretičnimi modeli nadarjenosti pogosto navajajo Renzullijev trikrožni model nadarjenosti (Renzulli, 1986, po Žagar, 2006). Po Renzulliju je nadarjenost ugoden splet nadpovprečnih sposobnosti, kreativnosti in nekaterih osebnostnih lastnosti (zlasti zavzetost za reševanje nalog, pogojene s specifično motivacijo).

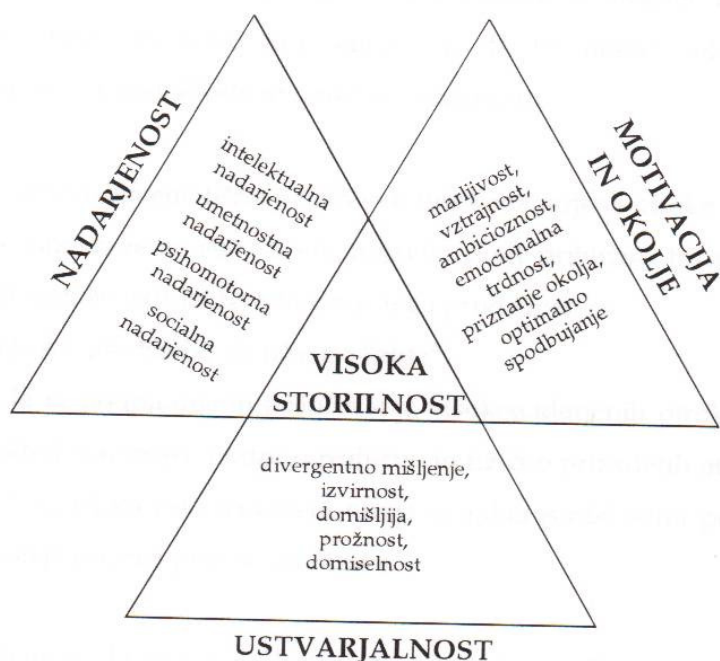
Vedenjski kazalniki nadpovprečnih sposobnosti so: splošne sposobnosti, ki jih navadno merijo testi inteligentnosti in pridejo do izraza v šoli, ter specifične sposobnosti, ki jih večinoma ne moremo meriti s testi, temveč jih presojamo s pomočjo opazovalnih tehnik (npr. na področju matematike, kemije, kiparstva, fotografije).

Vedenjski kazalniki nadpovprečne kreativnosti so: fluentnost, fleksibilnost in izvirnost mišljenja, odprtost za izkušnje in vse, kar je novo in drugačno, radovednost ipd. Te

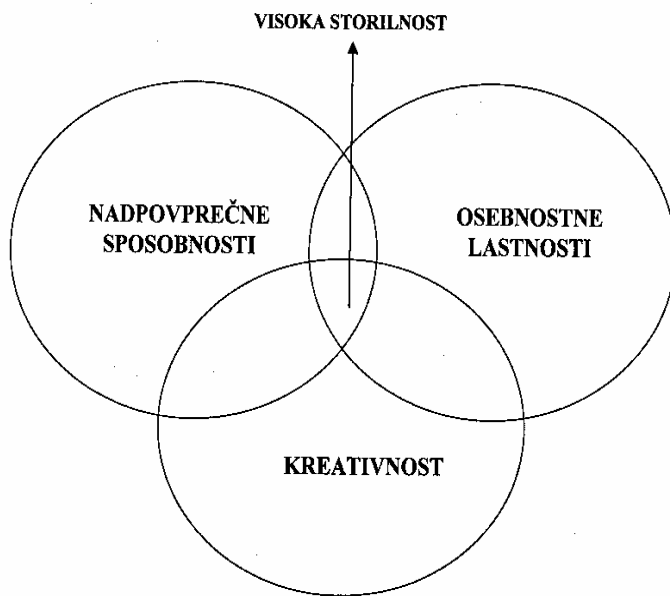
sposobnosti in osebnostne lastnosti ugotavljamo s testi kreativnosti in opazovalnimi tehnikami.

Vedenjski kazalniki zavzetosti za reševanje nalog pa so: visoka stopnja zainteresiranosti, entuziazem, navdušenost in vpletenost v problem, postavljanje visokih standardov dela ipd. Večino teh lastnosti ugotavljamo s pomočjo opazovalnih tehnik.

Izhajajoč iz tega teoretičnega modela Renzulli razlikuje dve vrsti nadarjenosti: akademsko oz. učno-lekcijsko in kreativno-produktivno. Prvo je najlažje identificirati s standardiziranimi testi inteligentnosti ali drugimi testi kognitivnih sposobnosti. Učenci s to vrsto nadarjenosti so ponavadi uspešni pri šolskem učenju, manj pa v realnih življenjskih situacijah. Druga vrsta nadarjenosti pa se kaže v uporabi informacij (vsebin) in miselnih procesov na integriran in izviren način. Ti učenci so zlasti uspešni pri reševanju odprtih življenjskih problemov, ki dopuščajo različne možne rešitve.

Slika 1: Model sestavin razvoja talenta po Renzulliju (Nagel, 1987)

Slika 2: Renzullijev trikrožni model nadarjenosti (Renzulli, 1986, po Žagar, 2006)

2.2 NADARJENI UČENCI

2.2.1 Kdo so nadarjeni učenci

In kdo sploh so nadarjeni učenci? Veliko avtorjev je poskušalo definirati pojem »nadarjen učenec«. Tako lahko v literaturi zasledimo veliko različnih definicij, ki izhajajo iz različnih teorij in različno opredeljujejo pojem nadarjenost. V nadaljevanju bom predstavila opredelitev nadarjenosti, ki je zapisana v dokumentu *Koncept: Odkrivanje in delo z nadarjenimi v devetletni osnovni šoli* (Žagar idr., 1999).

Teoretično izhodišče za opredelitev nadarjenih učencev, ki jo Žagar in sodelavci (1999) navajajo v *Konceptu: Odkrivanje in delo z nadarjenimi v devetletni osnovni šoli* (v nadaljevanju *Koncept*), je Marlandova definicija, ki je zapisana v ameriškem Zakonu o izobraževanju nadarjenih iz leta 1978. Po tej definiciji so »nadarjeni ali talentirani tisti otroci in mladostniki, ki so bodisi na predšolski stopnji, v osnovni ali srednji šoli pokazali visoke dosežke ali skrite potencialne na intelektualnem področju, na področju ustvarjalnosti, na specifičnih šolskih področjih, v vodenju ali v vizualnih ali izvajalskih umetnostih (vključno s psihomotoričnim področjem) in ki potrebujejo poleg rednega učnega programa tudi posebej prilagojene programe in aktivnosti« (Marland, 1972, po Žagar, 2006, str. 72).

Ta definicija najprej poudarja, da med nadarjene ali talentirane štejemo tako tiste z dejanskimi visokimi dosežki, kot tudi tiste s potencialnimi zmožnostmi za take dosežke, in sicer na naslednjih področjih:

- splošna intelektualna sposobnost,
- specifična akademska (šolska) zmožnost,
- kreativno ali produktivno mišljenje,
- sposobnost vodenja,
- sposobnost za vizualne in tako imenovane izvajalske (performing) umetnosti.

V Sloveniji smo v skladu z mednarodnimi trendi sprejeli zakonodajno odločitev o opredelitvi »nadarjenih«, ki po 11. členu Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli z dne 2.11.2011 niso več obravnavani kot ena od skupin učencev s posebnimi potrebami, ki v šoli potrebujejo predvsem pomoč, temveč kot samostojna skupina učencev, ki za svoj razvoj v

šoli potrebuje predvsem spodbude oziroma podporo v sociokulturnem smislu: »Nadarjeni učenci so učenci, ki izkazujejo visoko nadpovprečne sposobnosti mišljenja ali izjemne dosežke na posameznih učnih področjih, v umetnosti ali športu. Šola tem učencem zagotavlja ustrezne pogoje za vzgojo in izobraževanje tako, da jim prilagodi vsebine, metode in oblike dela ter jim omogoči vključitev v dodatni pouk, druge oblike individualne in skupinske pomoči ter druge oblike dela« (ZOsn-H, 2011, str. 11317).

»V sodobnih mednarodnih študijah je zaznati zelo jasen trend opredeljevanja nadarjenosti, in sicer od strožjih psihometričnih definicij in poudarjanja potencialov učencev, merjenih izključno s testi intelektualnih sposobnosti, k razvojni paradigmi, ki definicijo nadarjenosti (giftedness) razširja na sociokulturni kontekst ter poleg ter poleg intelektualnih sposobnosti izpostavlja učenčeve dosežke, ki implicirajo delo, marljivost in znanje kot pogoje uspešnosti ...« (Kaufman in Sternberg, 2008, str. 331, po M. Juriševič, 2011).

2.2.2 Učne in osebnostne značilnosti nadarjenih učencev

Naloga in dolžnost šole je, da prepozna nadarjene učence in jim zagotovi prilagojen pouk. Kako pa prepoznamo nadarjene učence? Raziskave kažejo, da imajo nadarjeni učenci nekatere osebnostne lastnosti, ki jih ne najdemo pri drugih učencih ali pa so pri nadarjenih bolj izrazite. Vendar pa ti učenci niso neka homogena skupina, ampak obstajajo razlike tudi znotraj skupine nadarjenih. Osebnostne lastnosti, ki jih najdemo v skupini nadarjenih, se nanašajo na različna področja: miselno-spoznavno, učno-storilnostno, motivacijsko, socialno-čustveno. Najbolj tipične so naslednje (Žagar idr., 1999):

Miselno-spoznavno področje

- razvito divergentno mišljenje (fluentnost, fleksibilnost, originalnost, elaboracija),
- razvito logično mišljenje (analiza, abstrahiranje, posploševanje, sposobnost sklepanja),
- nenavadna domišljija,
- natančnost opazovanja,
- dober spomin,
- smisel za humor.

Učno-storilnostno področje

- široka razgledanost,
- visoka učna uspešnost,
- bogato besedišče,
- hitro branje,
- spretnost v eni od umetniških dejavnosti (glasba, ples, risanje, dramatizacija itd.),
- motorična spretnost in vzdržljivost.

Motivacija

- visoke aspiracije in potreba po doseganju odličnosti,
- radovednost,
- raznoliki in močno izraženi interesi,
- vztrajnost pri reševanju nalog,
- visoka storilnostna motivacija,

- uživanje v dosežkih.

Socialno-čustveno področje

- nekonformizem,
- močno razvit občutek za pravičnost,
- neodvisnost in samostojnost,
- sposobnost vodenja in vplivanja na druge,
- izrazit smisel za organizacijo,
- empatičnost.

Koncept (1999) v nadaljevanju navaja, da čim več omenjenih lastnosti najdemo pri učencu, tem bolj verjetno je, da je nadarjen.

Nadarjeni učenci pa so lahko tudi učno neuspešni. Pri učno neuspešnih nadarjenih učencih pa pogosto najdemo naslednje značilnosti, ki jih ovirajo pri šolskem delu:

- nezainteresiranost za šolo in udeležbo v šolskih dogajanjih;
- strah pred spraševanjem;
- nizka samopodoba, pomanjkanje samozaupanja;
- nesposobnost tvornega delovanja pri skupinskem delu;
- učenca ni mogoče motivirati z običajnimi spodbudami (dobrimi ocenami, nagrajevanjem pridnosti, navdušenjem učitelja ipd.);
- slaba pozornost;
- hiperaktivnost;
- čustvena in socialna nezrelost.

Te lastnosti nas ne bi smele »zaslepiti« pri odkrivanju nadarjenih učencev.

George (1997) navaja, da so nadarjeni učenci boljši pri branju, jezikovnem izražanju, sklepanju, naravoslovnih znanostih, književnosti in umetnosti. Nadpovprečnost se pri pravopisu ali zgodovini ne kaže. Pri večini nadarjenih otrok opažajo nadpovprečen smisel za humor, kar je spričo njihove sposobnosti hitrega mišljenja in opažanja povezav med stvarmi

razumljivo. Humor se pogosto izraža skozi umetnost, kreativno pisanje, družbeno dejavnost in je sestavni del njihove splošne samozavesti.

Ferbežer (1998) navaja naslednje značilnosti nadarjenih učencev: ostro in kritično opazovanje; sposobnost miselne analize, sinteze, abstrakcije in generalizacije; želja za znanjem; visoko razvito logično mišljenje; vztrajnost pri delu, vestnost, skrbnost; dolgočasje pri rutinskem delu; dajanje redkih, nenavadnih in bistrih odgovorov ter izrazit smisel za humor.

L. Magajna (2005) navaja, da se nadarjeni učenci učijo hitreje, bolj intenzivno in že v zgodnji starosti razvijejo lastne posebne kognitivne strategije za zaznavanje in predelovanje informacij ter rešujejo probleme na ustvarjalen način.

2.3 PREPOZNAVANJE NADARJENIH UČENCEV

Učitelji pri svojem delu stojijo pred velikimi izzivi, saj se v svojih razredih srečujejo z zelo različnimi učenci. Ti se razlikujejo po svojem znanju, sposobnostih, inteligentnosti in vedenju. Naloga učitelja je, da vsem učencem pomaga, da dosežejo vsaj minimalne standarde znanja, kar pomeni, da prevečkrat posvečajo svojo pozornost učencem z nižjimi sposobnostmi, medtem ko za učence z visoko razvitimi sposobnostmi ostane premalo časa. Zato je potrebno, da se te nadarjene učence čim prej odkrije in se z njimi dela.

Pri odkrivanju nadarjenih učencev naletimo na dve osnovni vprašanji, na kateri je treba najti ustrezen odgovor: 1) kaj je sploh nadarjenost oz. kako jo opredeliti in 2) kako ugotavljati nadarjenost. Na nobeno od teh vprašanj v strokovni literaturi in posledično tudi v pedagoški praksi ni enoznačnega odgovora (Žagar, 2012).

Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci opredeljuje *Koncept* (1999). Z oblikovanjem in nato uvajanjem *Koncepta* se je v Sloveniji začelo novo obdobje obravnave nadarjenih učencev v osnovni šoli: konceptualno se je poenotil postopek prepoznavanja nadarjenih učencev, delo z nadarjenimi učenci je uvrščeno v letni delovni načrt osnovne šole, izvajajo se individualizirani programi za identificirane nadarjene učence, zakonsko je predvidena organizacija in financiranje dejavnosti za nadarjene učence. (po M. Juriševič, 2009)

Da bi nadarjenim učencem lahko prilagodili delo in jim zagotovili optimalne pogoje za njihov razvoj, jih moramo najprej odkriti. V procesu odkrivanja nadarjenih učencev sodelujejo učitelji, svetovalna služba, psihologi in starši. Zelo pomembno vlogo ima učitelj, saj je on tisti, ki vidi učence v učni situaciji, ima možnost primerjave z ostalimi učenci v razredu, spremlja in spodbuja njihov napredek. Predvsem pa je pomembno, da so metode in oblike odkrivanja nadarjenih učencev tesno povezani z načrtovanimi programi.

Razred OŠ								
1	2	3	4	5	6	7	8	9
OPAZOVANJE učencev – značilnosti, potrebe, interesi - INDIVIDUALIZACIJA								
		EVIDENTIRANJE Kriteriji: učni uspeh, izjemni dosežki, tekmovanja, hobiji, mnenje učitelja ali ŠSS						
			IDENTIFICIRANJE Kriteriji. Ocena učitelja, test sposobnosti, test ustvarjalnosti SEZNANITEV IN MNENJE STARŠEV					
			INDIVIDUALIZIRANI PROGRAMI (INDEP)					

Tabela 1: Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci v osnovnem šolanju po *Konceptu* (1999): Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji (2011)

Odkrivanje nadarjenih učencev v osnovni šoli poteka v treh stopnjah:

- 1) **evidentiranje**
- 2) **identifikacija**
- 3) **seznanitev in pridobitev mnenja staršev**

2.3.1 Evidentiranje

Kriteriji evidentiranja so (Žagar, 1999, str. 13–14):

a) Učni uspeh

Učenec mora dosledno izkazovati odličen učni uspeh praviloma v vseh razredih do izvedbe evidentiranja. V primeru opisnih ocen upoštevamo dosežene standarde znanja, ki jih delimo v tri skupine: minimalni, temeljni in višji oziroma zahtevnejši. Takšna delitev standardov znanja bi morala biti upoštevana v učnih načrtih za posamezne predmete. Učenec mora dosledno dosegati višje oziroma najvišje standarde znanja, da je lahko izbran v skupino evidentiranih.

b) Dosežki (performance)

Upošteva se dosledno izkazovanje izjemnih dosežkov na specifičnih področjih, kot so likovna, glasbena, tehnična in športna vzgoja, ter v raznih krožkih in drugih interesnih dejavnostih. Na temelju tega kriterija evidentiramo zlasti talentirane učence.

c) Učiteljevo mnenje

Posebno pozornost naj bi učitelj posvetil tistim učencem, ki kažejo znake nadarjenosti in nimajo izstopajočega uspeha in drugih vidnih dosežkov. Razmisli naj zlasti o učencih, ki izhajajo iz socialno depriviranega okolja, drugačnega kulturnega okolja ali imajo specifične učne ali vedenjske težave.

d) Tekmovanje

Upošteva se udeležba in dobri rezultati na regijskih in državnih tekmovanjih. Nižjih ravni tekmovanj se ne upošteva.

e) Hobiji

Mišljene so specifične prostovoljne aktivnosti, za katere kažejo učenci močan interes in v katerih dosegajo izjemne rezultate (npr. fotografiranje, modelarstvo, raziskovanje žuželk itd.).

f) Mnenje šolske svetovalne službe

V skupino evidentiranih so izbrani učenci, ki izpolnjujejo vsaj enega od navedenih kriterijev. To je širša skupina učencev, ki bi lahko bili nadarjeni. Evidenco evidentiranih učencev vodi šolska svetovalna služba.

S pomočjo zgoraj naštetih kriterijev tako izbrano širšo skupino otrok potrdi razredni učiteljski zbor. Evidentiranje se izvaja v 3. in 7. razredu devetletke.

Namen prvega koraka (evidentiranja) je predvsem racionalizirati postopek odkrivanja nadarjenih učencev. Z izborom skupine učencev, ki bi lahko bili nadarjeni, se izognemo zamudnemu in dragemu testiranju vseh učencev na šoli. Po Konceptu namreč omenjenih šest kriterijev pokriva dovolj širok obseg dejavnosti, na katerih učenci izkazujejo svojo nadarjenost, zato je malo verjetno, da bi bil kateri spregledan. Za vključitev v skupino evidentiranih zadošča, če učenec izpolnjuje vsaj enega od šestih kriterijev.

Mnenja staršev namenoma ne pridobivamo na stopnji evidentiranja. Razloga sta predvsem dva: nekritičen odnos nekaterih staršev do svojega otroka, kar bi predimenzioniralo število

evidentiranih otrok, ter razočaranje staršev, če kasneje na stopnji identifikacije njihov otrok ne bi bil evidentiran kot nadarjen.

2.3.2 Identifikacija nadarjenih učencev

Identifikacija zajema poglobljeno in podrobnejšo obravnavo evidentiranih učencev. Ferbežer (v T. Bezić idr., 1998, str. 34) navaja, da gre pri identifikaciji za »strokovno ocenjevanje, ali so prepoznani signali res značilnosti razvitejših sposobnosti, in prognoziranje, ali bo nadarjen otrok res pridobil v posebnem programu za talente.«

Identifikacija vključuje naslednja merila:

- *oceno učiteljev* – učitelji oblikujejo oceno o že evidentiranih učencih s pomočjo ocenjevalne lestvice nadarjenosti učencev, ki zajema naslednja področja nadarjenosti:
 - splošno intelektualno področje,
 - učno (akademska) področje,
 - ustvarjalno področje,
 - voditeljsko področje,
 - umetniško področje,
 - psihomotorično področje;
- *test sposobnosti* – WISC (Wechslerjeva lestvica inteligentnosti za otroke) ali Ravenove progresivne matrice (Priporoča se WISC, vendar je odločitev prepuščena psihologu; če se odloči za Ravenove matrice, je smiselno za tiste učence, pri katerih podvomi v njihov rezultat, še dodatno preizkusiti z WISC-om);
- *test ustvarjalnosti* – Torranceovi testi ustvarjalnega mišljenja, TTCT, Jellen-Urbanov TCT-DP)

Identifikacija pomeni ugotavljanje vrste in stopnje nadarjenosti. Izvaja se v 4. in 8. razredu devetletke. Testiranje opravi šolska psihologinja s predhodnim pisnim soglasjem staršev. Učenec bo prepoznan za nadarjenega, če bo nadpovprečen vsaj pri enem merilu, in sicer:

- ocenjevalna lestvica nadarjenosti za učence: 90 točk ali več na kateremkoli od šestih področij nadarjenosti,
- WISC: IQ 120 ali višji,
- Ravnove progresivne matrice: 90. centil ali višji,
- Besedni TTCT: 90. centil ali višji.

Domnevamo, da bomo tako v celotni šolski populaciji (ne pa nujno tudi na posamezni šoli) identificirali od 15 do 20 odstotkov nadarjenih učencev, kar ustreza Renzullijevemu mnenju o odstotku nadarjenih otrok v šolski populaciji. Presojanje nadarjenosti po posameznih merilih pa je smiselno tudi zato, ker s tem identificiramo tako učence, ki so splošno nadarjeni, kot tudi tiste, ki so nadarjeni samo na specifičnem področju.

Za splošno nadarjene lahko označimo učence, ki so dosegli zahtevani rezultat pri več različnih merilih, specifično nadarjeni (talentirani) pa so učenci, ki so dosegli zahtevani rezultat pri posameznem merilu (na enem od področij nadarjenosti, ki jih zajema ocenjevalna lestvica nadarjenosti učencev; na testu inteligentnosti, tu se pokažejo akademsko nadarjeni, ali na testu ustvarjalnosti, to so kreativno-produktivno nadarjeni).

2.3.3 Seznanitev staršev in pridobitev njihovega mnenja

To je zadnja stopnja odkrivanja nadarjenih, ko svetovalna služba skupaj z razrednikom na individualnem razgovoru seznanijo starše, da je bil njihov otrok spoznan za nadarjenega, in pridobi tudi njihovo mnenje o otrokovi nadarjenosti. Svetovalna služba pridobi tudi pisno soglasje za identifikacijo in prične voditi osebno mapo učenca. Ko je postopek identifikacije končan, svetovalna služba z ugotovitvami seznanijo starše in pridobi pisno soglasje za izdelavo individualiziranega programa. Pri izdelavi individualiziranega programa sodelujejo tudi starši in učenci.

T. Bezić in sodelavci (2000) navajajo, da v kolikor nadarjenost pri postopku identifikacije ni bila ugotovljena, se to staršem sporoči v obliki: »Nadarjenosti nismo ugotovili.«

2.4 VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNO DELO Z NADARJENIMI

Pri delu z nadarjenimi učenci sta se v svetu uveljavila dva organizacijska koncepta (Žagar, 2006):

- 1) *Selekcijski koncept* se zavzema za ločeno edukacijo nadarjenih učencev. Vključeni so v posebne razrede, v specialne šole za nadarjene, v posebne skupine nadarjenih ...
- 2) *Integracijski koncept* se zavzema za skupno edukacijo nadarjenih učencev in vrstnikov pri rednem pouku ter ustrezno diferenciacijo v okviru izvenšolskih aktivnosti.

Nekateri zagovarjajo segregacijo, drugi integracijo, vendar pa oboji soglašajo, da je v obeh primerih potrebno nadarjenim učencem prilagoditi pouk oziroma jim ponuditi dodatne oblike dela. Slovenski *Koncept* temelji na drugem pristopu in je povezan z določili 40. člena Zakona o osnovni šoli.

2.4.1 Predlagane oblike dela z nadarjenimi učenci

Delo z nadarjenimi učenci se v posameznih triletjih odvija v določenih oblikah in dejavnostih, predlagani pa so tudi ustrezni izvajalci, ki naj bi jih vodili. Oblike dela z nadarjenimi šole organizirajo glede na svoje potrebe in zmožnosti, vključujejo tudi starše in zunanje sodelavce ter učence spodbujajo k vključevanju v zunanje institucije.

Tabela 1: Predlagane oblike dela z nadarjenimi učenci (Žagar idr., 1999, str. 10)

TRIADA	OBLIKE IN DEJAVNOSTI	KDO
Prva	<ul style="list-style-type: none"> - notranja diferenciacija, - individualne zadolžitve učencev, - individualiziran pouk, - kooperativno učenje in druge oblike skupinskega dela, - posebne domače zadolžitve, - dnevi dejavnosti, - interesne dejavnosti - hitrejše napredovanje, 	<ul style="list-style-type: none"> - učitelji, - učitelji podaljšanega bivanja, - svetovalna služba, - mentorji (šolski in zunanji), - knjižničar, - vodstvo šole, - glasbena šola in druge

	- dodatni pouk.	javne umetniške šole.
Druga	<ul style="list-style-type: none"> - notranja diferenciacija (oblike so enake kot v prvi triadi), - fleksibilna diferenciacija, - dodatni pouk, - individualizirani programi za delo z nadarjenimi, - vzporedni programi (pull – over), - obogatitveni programi (sobotne šole itd.), - športne in kulturne sekcije, - interesne dejavnosti, - dnevi dejavnosti, - kreativne delavnice, - raziskovalni tabori, - priprava za udeležbo na tekmovanjih, - programi za razvijanje socialnih spretnosti, - programi za osebni in socialni razvoj (interakcijske vaje, socialne igre, mladinske delavnice), - hitrejše napredovanje, - osebno svetovanje učencem in staršem. 	<ul style="list-style-type: none"> - učitelji, - svetovalna služba, - mentorji (šolski in zunanji) - knjižničar, - Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, - vodstvo šole, - glasbena šola in druge javne umetniške šole.
Tretja	<ul style="list-style-type: none"> - notranja diferenciacija (oblike so enake kot v prvi triadi) - fleksibilna diferenciacija, - dodatni pouk, - individualizirani programi za delo z nadarjenimi, - vzporedni programi (pull – over), - obogatitveni programi (sobotne šole itd.), - športne in kulturne sekcije, - interesne dejavnosti, - dnevi dejavnosti, 	<ul style="list-style-type: none"> - učitelji, - svetovalna služba, - mentorji (šolski in zunanji) - knjižničar, - Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, - vodstvo šole, - glasbena šola in druge javne umetniške šole.

	<ul style="list-style-type: none"> - kreativne delavnice, - raziskovalni tabori, - priprava za udeležbo na tekmovanjih, - programi za razvijanje socialnih spretnosti, - programi za osebni in socialni razvoj (interakcijske vaje, socialne igre, mladinske delavnice), - hitrejše napredovanje (izjemoma), - osebno svetovanje učencem in staršem, - delna zunanja diferenciacija (8. in 9. razred), - izbirni predmeti, - seminarske naloge, - raziskovalne naloge, - svetovanje nadarjenim pri izbiri poklica. 	
--	--	--

Izraz *akceleracija* pomeni pospešen telesni razvoj otrok in mladine. V psihološkem pomenu se najpogosteje omenja v zvezi s pospešenim mentalnim razvojem glede na življenjsko starost. Šolska akceleracija je dolgoročna pomoč nadarjenemu otroku. Njene oblike so: zgodnejši vpis v šolo, preskok razreda, kontinuirano napredovanje, dodatni tečajji, zgodnejši vpis na fakultete (Ferbežer, 1998).

Diferenciacija je proces, s katerim priredimo cilje učnega načrta, metode poučevanja in ocenjevanja, material in učne dejavnosti tako, da poskrbijo za posameznikove potrebe (George, 1997).

Vrste diferenciacije so zunanja, notranja, fleksibilna in delna zunanja diferenciacija. *Zunanja diferenciacija* je tista, ki učence že zgodaj dokončno in povsem loči tudi na zunaj: jih usmeri v različne šole (primer je nekdanja nižja gimnazija) ali med seboj stalno ločene skupine. Takšnemu razlikovanju učencev stroka pri nas odlično nasprotuje. *Notranja diferenciacija* je pa je različno delo učitelja s posamezniki, ki so v istem oddelku. Za učenca, ki je bolj sposoben, pripravlja učitelj dodatne naloge, z manj sposobnim več ponavlja, utrjuje snov in išče učencu bolj razumljive poti, da bi napredoval skupaj z razredom. Ta oblika je nedvomno najbolj sprejemljiva, najbolj jo odobravajo tudi strokovnjaki. A če naj učitelj z vsakim dela

posebej, zahteva to majhno število učencev v razredu, kar pa v razredih tudi do 28 učencev skorajda ni mogoče. ***Fleksibilna diferenciacija*** je kombinacija prve in druge, s tem da ima notranja diferenciacija večji delež. Učenci so večino časa skupaj v istem oddelku, le pri nekaj urah določenega predmeta se razidejo in se učijo v različnih skupinah. Nato se spet vrnejo v svoj razred. ***Delna zunanja diferenciacija*** pa pomeni, da pouk materinščine, matematike in prvega tujega jezika vse šolsko leto poteka v ločenih skupinah. V njih so vrstniki s podobnim znanjem in sposobnostmi (tako imenovane homogene – enotne skupine). Takšna oblika pride na vrsto samo v 8. in 9. razredu (Pretnar, 2000).

Po *Konceptu* (1999) delo z nadarjenimi učenci izhaja iz *naslednjih temeljnih načel*:

- širitev in poglobljanje temeljnega znanja,
- hitrejše napredovanje v procesu učenja,
- razvijanje ustvarjalnosti,
- uporaba višjih oblik učenja.
- uporaba sodelovalnih oblik učenja,
- upoštevanje posebnih sposobnosti in močnih interesov,
- upoštevanje individualnosti,
- spodbujanje samostojnosti in odgovornosti,
- skrb za celostni osebni razvoj,
- raznovrstnost ponudbe ter omogočanje svobodne izbire učencem,
- uveljavljanje mentorskih odnosov med učenci in učitelji oziroma drugimi izvajalci programa,
- skrb za to, da so nadarjeni učenci v svojem razrednem in šolskem okolju ustrezno sprejeti,
- ustvarjanje možnosti za občasno druženje glede na njihove posebne potrebe in interese.

Nacionalni kurikularni svet pri Ameriškem inštitutu za izobraževanje nadarjenih in talentiranih predlaga *načela za izdelavo diferenciranega programa za nadarjene učence* (povzeto po T. Bezić idr., 2006). Ta načela so:

- načelo širine učne vsebine (učna vsebina naj se povezuje s širšimi vprašanji, temami in problemi),

- načelo interdisciplinarnosti (učitelj naj pri obravnavanju določene učne teme integrira različne discipline oz. predmete),
- načelo neposredne izkušnje (učitelj naj omogoči učencem neposredne izkušnje, ki so povezane z obravnavano temo),
- načelo samostojnega učenja (učitelj naj omogoči učencem poglobljanje v učno snov, ki si jo sami izberejo v okviru širše teme),
- načelo zahtevnosti učne vsebine (učitelj naj poskrbi za ustrezno zahtevnost učne vsebine, ki bo učencem omogočila razvijanje višjih miselnih procesov, kot so analiza, sinteza, vrednotenje itd.),
- načelo dajanja nalog odprtega tipa (učitelj naj se usmeri na naloge odprtega tipa, ki omogočajo več različnih rešitev),
- načelo raziskovanja (učitelj naj razvija pri učencih raziskovalne veščine in spodbuja uporabo raziskovalnih metod),
- načelo integracije (učitelj naj učno snov podaja na način, ki integrira osnovna znanja učencev z zahtevnejšimi nalogami, ki od njih zahtevajo uporabo višjih miselnih procesov: induktivno in deduktivno sklepanje, analizo in sintezo),
- načelo uvajanja novih tehnologij (učitelj naj v čim večji meri spodbuja produktivno ustvarjalnost učencev, tako da ustvarjajo izdelke, pri katerih se uporabljajo nove tehnike, materiali in oblike),
- načelo osebne rasti (učitelj naj spodbuja osebni razvoj učencev in pozitivno samopodobo),
- načelo evalvacije učnega procesa (učitelj naj evalvira dosežke učencev na temelju ustreznih in specifičnih kriterijev, kot so učenčeva samoocena, kriterijski in/ali normativni testi znanja, portfolio itd.).

Po D. Georgeu je pri oblikovanju posebnih programov za nadarjene treba še posebej upoštevati naslednja načela (George, 1997) :

- da izbrana metoda dovolj poudarja razvijanje višjih miselnih procesov in konceptov;
- da je metoda dovolj fleksibilna in odprta, da otroku omogoča lasten tempo razvoja;
- da zagotavlja učno okolje, ki daje otroku hkrati čustveno varnost in intelektualne izzive;
- da izbrana metoda ne bi otroka odtujila od vrstnikov ali

- da izbrana metoda ne bi škodljivo vplivala na nadaljnje učenje oz. bi lahko zaradi ponavljajočih se vzorcev pripeljala do dolgočasje;
- da izbrana metoda daje prednost procesu po meri otroka.

Najpomembnejši način pospeševanja razvoja nadarjenih je kakovosten pouk, ki zagotavlja učencu optimalni napredek. Aktivnost učencev pri pouku je namreč prvi pogoj, da učitelj sploh opazi nadarjenost pri učencu in jo smiselno spodbuja. Kvaliteten pouk je za nadarjene predvsem tisti, ki vključuje (B, Dobnik, 1998, str. 112):

- »problemske situacije, primerne individualnim značilnostim učencev;
- naloge na produktivni ravni, ki vključujejo višje taksonomske nivoje;
- spodbuja produkcijo ustvarjalnih idej;
- spodbuja iskanje netipičnih rešitev (divergentno mišljenje);
- usmerja učence v zunaj šolske ustanove, na tekmovanja, v posebne programe;
- podpira in omogoča razvijanje hobijev«.

P. Perkuš (2007) omenja, da morajo vsi programi za nadarjene učence:

- razvijati višje oblike mišljenja,
- vključevati avtentične probleme in naloge za preverjanje (problemski pouk),
- omogočiti raziskovalno učenje in raziskovanje,
- omogočiti uporabo več različnih virov in sodobne informacijske tehnologije in
- razvijati metakognitivne kompetence.

Upoštevanje teh načel zagotavlja oblikovanje vsebinsko in didaktično ustreznih programov in kakovostno edukacijo nadarjenih učencev.

2.5 INDIVIDUALIZIRANI PROGRAMI ZA NADARJENE UČENCE (INDEP)

Šola mora prepoznanim nadarjenim učencem vedno ponuditi tudi možnost posebnega individualiziranega programa vzgojno-izobraževalnega dela (INDEP). Odločitev za INDEP je za učenca in starša prostovoljna. Oblikovanje individualiziranega programa je izjemno zahtevna in kompleksna naloga strokovnih delavcev šole.

T. Bezić (2006) natančno opisuje elemente, ki jih vključuje individualiziran program. Le ta vsebuje podatke o učencu ter o času izvedbe identifikacije in sodelujočih pri pripravi programa, izhodišča za načrtovanje individualiziranega programa, načrt prilagajanja vzgojno-izobraževalnega dela pri pouku in drugih dejavnostih na šoli ter zunaj nje ter načrt sprotne spremljanja, končne evalvacije načrta in njegove morebitne revizije.

- Začetek identifikacije je določen s soglasjem staršev, postopek pa traja do dne, ko učiteljski zbor na svoji seji, ki jo skliče razrednik, na osnovi zbranih podatkov testov in ocenjevalne lestvice nadarjenih določene učence spozna za nadarjene.

- Izhodišča za načrtovanje individualiziranega programa pripravi in hrani svetovalna služba. Splošno oceno značilnosti in potreb učencev svetovalni delavec povzame iz rezultatov testov in ocenjevalne lestvice nadarjenosti in v izhodišča za načrtovanje programa tako vpiše potencialne in dosežke učenca na posameznih področjih nadarjenosti ter njegove potrebe, želje in interese. Razmislek je potreben na področju spoznavnega razvoja, telesnega razvoja, učenčeve motivacije, interesov, čustev, socialnih veščin, umetniškega razvoja ter posebnih potrebah učencev.

- Načrt individualizacije vzgojno-izobraževalnega dela vsebuje cilje individualiziranega programa, določene glede na področje nadarjenosti in potrebe učenca, posebnosti vzgojno-izobraževalnega dela pri pouku, kot so prilagoditve in posebnosti za izbrane predmete, druge dejavnosti v šoli in izvajalce (interesne dejavnosti, dodatni pouk, raziskovalno delo...), dejavnosti izven šole in morebitne posebnosti izvedbe ter drugo (na primer posebnosti zagotavljanja pogojev za realizacijo programa in odgovorne osebe).

- Predvideti je potrebno tudi sprotne in končne vrednotenje uspešnosti programa, kdo bo izvajalec, kdo udeleženec ter na kakšen način in s katerimi pripomočki bomo to izvedli. Oblikovati je treba načrt sprotne in končne evalvacije, ki ga podpišejo učenec, starši, razrednik, svetovalna služba, koordinator ter tudi ravnatelj šole. Dokumentacijo o izvajanju vodi vsak strokovni delavec sam, priporočeno pa je, da to samostojno spremljajo tudi učenci

sami. Sprotna evalvacija naj bi potekala enkrat v ocenjevalnem obdobju in ob koncu šolskega leta. Ob koncu leta o uspešnosti programa presoja učiteljski zbor, svoje mnenje in oceno dajo tudi starši in učenec. Zbirajo se tudi predlogi za naslednje leto, ki zajemajo spremembe ciljev, prilagoditev, izvajalcev itd. in lahko vplivajo na oblikovanje novega načrta.

2.6 UČITELJ IN NADARJENI UČENCI

2.6.1 Kakšnega učitelja potrebujejo nadarjeni učenci

V strokovni literaturi najdemo številne kompozicije želenih osebnostnih lastnosti učiteljev, ki so ustrezni za delo z nadarjenimi učenci.

Gallagher (1985, po George, 1997) izpostavlja, da bi moral učitelj nadarjenih težiti k razvijanju otrokovih učnih spretnosti, k spodbujanju višjih ravni mišljenja in nagrajevanju šolskih dosežkov, ne da bi otroka pri tem ločili od razreda.

Marker (1982, po George, 1997) pa poudarja, da morajo biti učitelji dobri strokovnjaki v svoji stroki, poleg tega pa imeti še:

- naklonjeno razumevanje za otrokov razvoj;
- samozavest ;
- spretnost pripravljanja zanimivih in fleksibilnih gradiv;
- visoko razvito spretnost spraševanja in razlaganja;
- pripravljenost za vodenje namesto ukazovanja, kar učencem omogoča razvijanje samostojnega mišljenja in dejanj;
- uspešne izkušnje s poučevanjem povprečnih otrok;
- sposobnost delanja in priznavanja napak.

Učitelj ima do nadarjenih določene dolžnosti in naloge:

- posebno nadarjene upošteva kot osebnosti, saj bodo le tako razvili pozitivno mnenje o sebi ter dobili veselje do svojega talenta,
- nadarjene spodbuja, da bodo kos svojim težavam in znali svoj talent uporabiti v korist skupnosti,
- kljub temu, da potrebujejo manj nadzora pri učenju, so nadarjeni od učiteljevih nasvetov in pozornosti enako odvisni,
- nadarjene navaja na samostojno delo in jih pri tem vodi,
- učencem omogoči dostop do pripomočkov, knjižnice, laboratorija,
- skrbeti mora tudi za njihov socialni in čustveni razvoj.

Ob taki obravnavi in ob stalnih vzpodbudah ter podpori učitelja bo nadarjen učenec lahko do maksimuma razvil svoj talent ter sposobnosti.

Uporabne so naslednje smernice (B. Dobnik, 1997, str. 36), s pomočjo katerih lahko učitelji med pedagoškim procesom prispevajo k oblikovanju pozitivne samopodobe učencev:

- Dajejo učencem naloge, primerne njihovim sposobnostim.
- Spremljajo delo in rezultate učencev z realno pozitivno informacijo.
- Pomagajo učencem pri postavljanju njim primernih ciljev.
- Omogočajo učencem delo v majhnih skupinah, kjer jim je omogočeno, da v socialnih primerjavah pridobijo pozitivno povratno informacijo o sebi.

2.6.2 Prednosti in težave učiteljev pri odkrivanju nadarjenih učencev

Učitelji imajo pri odkrivanju nadarjenih otrok določene prednosti in seveda določene pomanjkljivosti oziroma težave. B. Dobnik (1998, str. 107) kot *prednosti* navaja:

- »učitelj ima možnost longitudinalnega, kontinuiranega spremljanja nadarjenega učenca,
- učitelj ima možnost učenca opazovati v različnih situacijah,
- učitelj ima možnost celostnega opazovanja otroka (ne le sposobnosti, tudi ustvarjalnost in druge osebnostne lastnosti ter odzivanje na različne situacije),
- učitelji imajo v primerjavi s starši ali laiki določeno pedagoško-psihološko izobrazbo o splošnih razvojnih zakonitostih otrok,
- učitelji imajo celostni stik s starši,
- učitelji imajo možnost strokovnih konzultacij, izmenjave izkušenj z drugimi učitelji,
- učitelji imajo dostop do povratnih informacij o napredku učenca,
- z učiteljevo identifikacijo se aktivira njegovo zanimanje za nadarjene nasploh,
- učitelji imajo možnost primerjav posameznih učencev približno enake kronološke starosti,
- kvalitetna in strokovna identifikacija lahko poglobi odnos med učencem in učiteljem ter učiteljem in starši nadarjenih učencev,

- identifikacija lahko učitelju olajša načrtovanje in izvajanje individualizacije učnega procesa,
- učiteljeva identifikacija poteka v naravnih, življenjskih situacijah in ne v umetnih, kot je npr. psihološko testiranje«.

Kot težave pa B. Dobnik (1998, str. 106–107):

- »pomanjkljiva strokovna pripravljenost učitelja ali premalo jasna pravila izbire,
- učitelji radi precenjujejo spretnost govora in branja,
- enačijo šolsko uspešnost z inteligentnostjo in slabo razlikujejo med inteligentnostjo in specifičnimi sposobnostmi,
- učitelji težko prepoznajo učence iz skupine »težko razpoznavni nadarjeni otroci«,
- učitelji v svojem izobraževalnem procesu niso dobili dosti pedagoško-psiholoških znanj o nadarjenosti,
- na učiteljevo identifikacijo vplivajo njihovi osebni predsodki, stališča, vrednote,
- so spolno pristranski,
- precenjujejo pridne, vedenjsko bolj prilagodljive učence,
- enodimenzionalno ocenjujejo učenčevo nadarjenost (npr. upoštevajo samo dosežke na področju matematike),
- so osebno obrambno naravnani do nadarjenega učenca«.

2.6.3 Problemi učiteljev pri poučevanju nadarjenih učencev

Učitelj naj bi za vsakega učenca sestavil individualiziran načrt in v njem opredelil cilje. Pri tem opozarjajo na probleme (M. Urbančič Jelovšek, 2003), s katerimi se srečujejo:

- za tako načrtovan in izvajan pouk potrebujejo veliko časa,
- veliko materiala izdelujejo sami, izdelati morajo naloge za nadarjene,
- pouk želijo organizirati tako, da se nihče ne bi dolgočasil (včasih tudi ne uspe).

Učitelji vidijo naslednje možnosti za kvalitetnejše delo z nadarjenimi (M. Urbančič Jelovšek, 2003):

- pripraviti naloge za nadarjene – v obliki delovnega zvezka,

- dobiti še enega učitelja ali specialnega pedagoga ter sodelovati pri načrtovanju in izvajanju dela z nadarjenimi učenci,
- izvajati identifikacijo nadarjenih učencev,
- izmenjevati ideje na študijskih srečanjih.

Učitelji se zavedajo, kako odgovorno je delo z nadarjenimi učenci in kako pomembno je nenehno strokovno izpopolnjevanje, kajti le s potrebnim znanjem in inovacijami pri svojem delu bodo kos vsem tem zahtevnim nalogam.

Vloga učitelja je v procesu odkrivanja in spodbujanja nadarjenih učencev nenadomestljiva. Vendar je treba učitelje v tem procesu spodbujati in jim najprej omogočiti kakovosten profesionalni razvoj, ustrezno klimo in kulturo šole. Individualni in institucionalni razvoj (sodelovanje, kolegialnost, pripravljenost za sprejemanje tveganja in preizkušanja, ustrezna vključenost udeležencev pri oblikovanju odločitev, zastavljanju, uresničevanju, izvajanju in evalvaciji ciljev, zadosten in ustrezen čas za razvoj zaposlenih in profesionalno učenje, podpora vodstva, ustrezna uporaba spodbud in nagrad, vključenost v profesionalno učenje z načeli učenja odraslih procesov spreminjanja) sta v medsebojni odvisnosti: samo učitelj, ki se je sposoben nenehno razvijati znotraj učeče se šole bo lahko za razvoj posameznega učenca zagotovil ustrezne pogoje za vzgojno-izobraževalnem procesu (J. Kalin 2003).

2.6.4 Stališča učiteljev do nadarjenih učencev

Da bi učitelji zadovoljili potrebe nadarjenih, morajo posvečati veliko pozornosti individualnim razlikam, uporabljati morajo različne oblike in metode poučevanja in učenja ter nuditi različne izkušnje in vire za različno sposobne učence. Nadarjenim morajo prav tako omogočiti, da spoznajo in usvojijo raziskovalne metode, postopke in tehnike za učenje in spoznavanje novega. Nadarjeni lahko svoje realne sposobnosti pokažejo le tako, da dobijo dovolj raznolike izzive, ki njihov razvoj podpirajo.

Stališča učiteljev do nadarjenih učencev je v svoji raziskavi ugotavljala J. Frigelj (2003), ki je na vzorcu učiteljev osnovnih šol v Sloveniji ugotavljala stališča učiteljev do dela z nadarjenimi, do izobraževanja za delo z nadarjenimi in do vedenjskih posebnosti nadarjenih. Pri stališčih učiteljev do dela z nadarjenimi je ugotovila, da učitelji glavno težo dela z

nadarjenimi prevzemajo nase kot izziv, tako s prilagojenimi oblikami, metodami kot vsebinami, čeprav bi bili za to delo radi dodatno stimulirani. Učitelji se tako zavedajo svoje odgovornosti in ne prepuščajo razvoj nadarjenih domu ali neprofesionalni zaposlitvi nadarjenega.

Pri stališčih učiteljev do izobraževanja za delo z nadarjenimi pa je opazila velik deficit, kajti raziskava je pokazala, da se učitelji za takšno delo ne počutijo dovolj usposobljene, zato delo z nadarjenimi načrtujejo v timu, si izdatno pomagajo s strokovno literaturo, ki jo zelo dobro poznajo. Niso pa pripravljeni iti skozi dodatno izobraževanje npr. v obliki seminarjev (verjetno je to povezano z dodatno stimulacijo).

Pri stališčih učiteljev do vedenjskih značilnosti nadarjenih pa je najbolj opazno njihovo moteče vedenje, njihov boleč humor ter hotena osamitev. Veliko učitelj pa prizna, da jim nadarjeni vzbujajo strah in negotovost, kar pa je nedvomno povezano s pomanjkljivim teoretičnim znanjem učiteljev s tega področja. Razveseljivo pa je to, da veliki večini učiteljev nadarjeni pomenijo izziv in ne »nebodigatreba« (J. Frigelj, 2003).

2.7 POVZETEK TEORETIČNEGA DELA

Na začetku diplomskega dela sem predstavila pojem »nadarjenost«, ki ga avtorji različno opredeljujejo. »Neobhodno potrebno je, da šola pri oblikovanju svoje politike v zvezi z nadarjenimi učenci postavi jasno definicijo, saj je odvisno od nje, kateri učenci bodo izbrani za posebne programe« (George, 1997, str. 9).

V nadaljevanju sem predstavila kdo so nadarjeni učenci ter učne in osebnostne značilnosti nadarjenih učencev, ki jih morajo učitelji zelo dobro poznati. V proces odkrivanja nadarjenih učencev naj bi bili vključeni svetovalni delavci, učitelji in starši. Pri tem se morajo ravnati po *Konceptu* (1999), ki sem ga podrobno predstavila. Prepoznavanje nadarjenih učencev poteka v treh stopnjah, ki zajemajo evidentiranje in identifikacijo nadarjenih učencev ter seznanitev staršev.

Učitelji si pri delu z nadarjenimi pomagajo z različnimi oblikami in metodami dela. Predstavila sem prednosti in težave učiteljev pri odkrivanju nadarjenih učencev. S katerimi problemi se učitelji srečujejo pri poučevanju nadarjenih učencev in katera so stališča učiteljev do dela z nadarjenimi učenci.

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 OPREDELITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA

V diplomskem delu želim izpostaviti proces odkrivanja in delo z nadarjenimi učenci. Izhajam iz predpostavke, da je bilo v preteklosti za nadarjene učence premalo narejenega, da se je bolj posvečalo tistim učencem, ki so imeli določene specifične težave, nadarjene pa zapostavljalo. Nova spoznanja so opozorila na pomembnost povečanja skrbi za razvoj nadarjenih učencev. V dokumentu *Koncept* (1999) so bile sprejete smernice za delo z nadarjenimi učenci.

Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli obravnava nadarjene učence kot samostojno skupino učencev, ki za svoj razvoj v šoli potrebuje predvsem spodbude oziroma podporo v sociokulturnem smislu. To pomeni, da jim moramo zagotoviti ustrezne pogoje, oblike in metode dela za njihov učni razvoj. Za ustvarjanje vzpodbudnega vzgojno-izobraževalnega dela pa je potrebno pravočasno odkrivanje nadarjenih učencev in vzpodbujanje njihovega celostnega razvoja. Pri tem so učitelji pomemben dejavnik, saj morajo imeti specifična znanja kot npr. prepoznavanje znakov nadarjenosti, značilnosti nadarjenih učencev, poznavanje didaktičnih pristopov za delo z nadarjenimi ... V dosedanjih raziskavah o težavah pri odkrivanju in delu z nadarjenimi se je pokazalo, da je veliko učiteljev slabo strokovno usposobljenih za to delo.

Pri dosedanjem delu na osnovni šoli sem imela možnost sodelovati v postopku odkrivanja nadarjenih učencev pri eni generaciji učencev. Imela sem nekaj težav pri prepoznavanju nadarjenih in izpolnjevanju lestvic za ocenjevanje nadarjenosti, vendar se je moj predlog izkazal za pravilnega in je bil učenec v nadaljnjem postopku identifikacije spoznan za nadarjenega. To me je spodbudilo, da se poglobim v temo nadarjenost in raziščem, kako se drugi učitelji spoprijemajo z odkrivanjem nadarjenih učencev, če imajo pri tem kakšne težave in kako jih rešujejo.

Z diplomskim delom želim predstaviti vlogo učitelja v procesu odkrivanja nadarjenih učencev v osnovni šoli. Zanima me, kako učitelji ocenjujejo postopek odkrivanja nadarjenih učencev in kakšno je njihovo mnenje o lestvicah za ocenjevanje nadarjenosti (OLNAD07). Prav tako bi rada izvedela, če se učitelji pri prepoznavanju in evidentiranju nadarjenih učencev srečujejo

s kakršnimi koli težavami. Zanima me tudi, če učitelji izdelajo individualizirane programe za delo z nadarjenimi (INDEP) za nadarjene učence in kako prilagajajo pouk nadarjenim učencem. Želim tudi odgovoriti na vprašanje, ali učitelji potrebujejo dodatno izobraževanje ali usposabljanje na področju odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci.

3.2 CILJI RAZISKOVANJA

Cilji diplomskega dela so ugotoviti:

- katere so lastnosti, po katerih učitelji nadarjenega učenca odkrijejo,
- s kakšnimi težavami se srečujejo učitelji pri prepoznavanju in evidentiranju nadarjenih učencev,
- kako učitelji ocenjujejo postopek odkrivanja nadarjenih učencev,
- kakšno je mnenje učiteljev o lestvicah za ocenjevanje nadarjenosti – OLNAD07,
- če učitelji izdelajo individualizirane programe in kdo jim pri tem pomaga,
- kako prilagajajo pouk nadarjenim učencem,
- če potrebujejo dodatno izobraževanje na področju odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci.

3.3 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

V skladu z namenom in ciljem raziskave sem si zastavila naslednja vprašanja:

1. Po katerih lastnostih ali vedenju učitelji prepoznajo nadarjenega učenca oziroma postanejo pozorni na njegovo morebitno nadarjenost?
2. Ali se pri prepoznavanju in evidentiranju nadarjenih učencev srečujejo s kakršnimi koli težavami in kako jih rešujejo?
3. Kako učitelji ocenjujejo postopek odkrivanja nadarjenih učencev v šoli (evidentiranje, identificiranje, priprava individualnih programov ter delo z nadarjenimi učenci) v primerjavi z drugimi učiteljevimi delovnimi nalogami?
4. V čem učitelji vidijo prednosti aktivnega vključevanja učiteljev v postopek odkrivanja nadarjenih učencev v šoli (evidentiranje, identificiranje, priprava individualnih programov ter delo z nadarjenimi učenci)?
5. V kolikšni meri so se do sedaj predlogi učiteljev v postopku evidentiranja izkazali za pravilne?
6. V čem vidijo učitelji prednosti oziroma pomanjkljivosti uporabe lestvic za ocenjevanje nadarjenosti – OLNAD07 v postopku identificiranja nadarjenih učencev?
7. Ali želijo na osnovi njihovih izkušenj podati konkretne predloge za morebitno izboljšanje uporabe lestvic za ocenjevanje nadarjenosti – OLNAD07?
8. Ali za identificirane nadarjene učence izdelajo individualizirane programe?
9. Kako pripravljajo individualizirane programe? Individualno ali v timu?
10. Kakšna je ocena učiteljev glede izvajanja individualiziranih programov?
11. Kako v sklopu pouka učitelji prilagajajo pouk identificiranim nadarjenim učencem?
12. Ali bi nadarjeni učenci v šoli potrebovali še dodatne prilagoditve, denimo pri ocenjevanju ali na drugih področjih? Katere in kakšne?
13. Kako koristno bi bilo za učitelje dodatno izobraževanje na področju odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci?

3.4 RAZISKOVALNA METODA

Raziskovanje je potekalo s pomočjo deskriptivne (opisne) metode pedagoškega raziskovanja.

3.5 VZOREC

V raziskavi je sodelovalo 32 razrednih in predmetnih učiteljev. Pogoji za sodelovanje je bil, da so v svoji delovni dobi že poučevali vsaj eno generacijo nadarjenih učencev.

V raziskavi so sodelovali 3 učitelji in 29 učiteljic. Delovna doba učiteljev je v razponu od 4 do 23 let pri moških in od 4 do 38 let pri ženskah.

Večina (62,5 %) je učiteljev predmetne stopnje osnovne šole. Z razredne stopnje je zajetih malo več kot tretjina učiteljev.

Tabela 3: Struktura vzorca glede na spol vprašanih

Spol	f
Moški	3
Ženski	29
Skupaj	32

Tabela 4: Struktura vzorca glede na izobrazbo vprašanih

	f
Razredni učitelji	12
Predmetni učitelji	20
Skupaj	32

Dosedanja izobraževanja oziroma usposabljanja učiteljev v raziskavi za delo z nadarjenimi učenci

- Seminar: Otroci s posebnimi potrebami (f = 2)
- Seminar: Delo z nadarjenimi učenci (f = 1)

- Seminar: Odkrivanje nadarjenih učencev in delo z njimi (f = 1)
- Kako ugotavljamo, da je otrok nadarjen (seminar, delavnice, kooperativno učenje) (f = 1)
- V sklopu strokovnih izpopolnjevanj kolektiva in 2 * 4 urno predavanje (f = 1)
- Predavanje o odkrivanju nadarjenih, o metodah dela z nadarjenimi (avgust 2009) (f = 1)
- Tematska konferenca na temo odkrivanja (f = 1)
- Skrb za nadarjenost in Razvijanje učnih strategij (f = 1)

Izobraževanj za delo z nadarjenimi se je udeležilo 9 učiteljev. Ostali se še niso udeležili strokovnih izpopolnjevanj na to temo.

Učiteljeva naloga je, da prepozna oziroma odkrije nadarjenega učenca, da lahko ustrezno spodbuja njegov nadaljnji učni razvoj. Ta naloga ni lahka in hitro se lahko zgodi, da učenca napačno oceni ter s tem spregleda njegovo nadarjenost. Zato je za učitelja pomembno, da se sprotno strokovno izobražuje in usposablja na področju dela z nadarjenimi učenci, saj bo le na ta način seznanjen z novostmi pri delu z nadarjenimi.

Število generacij učencev, ki so do sedaj že sodelovali v postopku odkrivanja nadarjenih učencev

Tabela 5: Število generacij učencev v postopku odkrivanja

Generacija učencev	Število odgovorov
1	13
2	4
3	12
4	3
Skupaj	32

Največ vprašanih učiteljev je sodelovalo pri eni generaciji učencev v postopku odkrivanja nadarjenih učencev. Trije učitelji so sodelovali v postopku odkrivanja nadarjenih pri 4 generacijah učencev.

3.6 TEHNIKA ZBIRANJA PODATKOV

Pri svojem delu sem se odločila za anketno tehniko pedagoškega raziskovanja, zato sem pripravila vprašalnik za učitelje, ki sem ga sestavila na podlagi prebrane literature. Vprašalnik je sestavljen iz 12 vprašanj, od katerih imajo nekatera podvprašanja. Vsebuje vprašanja odprtega in zaprtega tipa. Pri nekaterih vprašanjih sem anketirance prosila za komentar odgovora (Priloga 1).

3.7 NAČIN IZVEDBE RAZISKAVE

Za anketiranje sem se odločila ob koncu šolskega leta 2009/2010, ko učitelji že zelo dobro poznajo svoje otroke in tako lažje presodijo, ali sodijo med (potencialno) nadarjene. Učiteljem sem razdelila vprašalnike in jih prosila za sodelovanje. Nekaj učiteljev je sodelovanje odklonilo, ker še niso sodelovali pri odkrivanju nadarjenih otrok. Drugi so mi vrnilo izpolnjen vprašalnik v najkrajšem času. Dobljene podatke sem zbrala, analizirala z ustreznimi statističnimi pripomočki in jih grafično prikazala.

3.8 POTEK OBDELAVE PODATKOV

Podatke, pridobljene s pomočjo vprašalnikov, sem obdelala v programu Microsoft Office Excel. Odgovore učiteljev na odprta vprašanja sem vsebinsko analizirala. Izračunala sem frekvence, srednje vrednosti in standardne odklone. Podatki so grafično prikazani v tabelah.

3.9 REZULTATI RAZISKAVE Z INTERPRETACIJO

V nadaljevanju predstavljam rezultate ankete, ki sem jo izvedla med učitelji po vprašalniku.

3.9.1 Lastnosti ali vedenje, po katerem učitelji prepoznajo nadarjenega učenca

Zanimalo me je, po katerih lastnostih učitelji prepoznajo nadarjenega učenca. Vprašanje je bilo odprtega tipa.

V nadaljevanju predstavljam navedene oblike lastnosti, po katerih učitelji prepoznajo nadarjenega učenca. Lastnosti sem razdelila v 4 področja: miselno-spoznavno, učno-storilnostno, motivacijsko in socialno-čustveno.

Miselno-spoznavno področje:

- razvito logično mišljenje (f = 11)
- razvito divergentno mišljenje (f = 7)
- nenavadna domišljija (f = 3)
- smisel za humor (f = 2)

Učno-storilnostno področje:

- visoka učna uspešnost (f = 5)
- široka razgledanost (f = 4)
- bogato besedišče (f = 4)
- spretnost v eni od umetniških dejavnosti (glasba, ples, risanje, dramatizacija itd.) (f = 3)
- hitro branje (f = 2)

Motivacijsko področje:

- vztrajnost pri reševanju nalog (f = 9)
- radovednost (f = 7)
- raznoliki in močno izraženi interesi (f = 6)
- visoka storilnostna motivacija (f = 6)

Socialno-čustveno področje:

- neodvisnost in samostojnost (f = 6)
- sposobnost vodenja in vplivanja na druge (f = 1)
- izrazit smisel za organizacijo (f = 1)

Če pogledamo seznam lastnosti, ki so po mnenju učiteljev značilne za nadarjenega učenca, ugotovimo, da so v njem zajete skoraj vse lastnosti nadarjenih otrok, ki so navedene v referenčni literaturi (Žagar idr. 1999).

Največ lastnosti (skupaj: f = 28), ki so jih učitelji našli, se nanaša na motivacijo. Za učenca, ki bi ga opredelili za nadarjenega, so navedli, da ima naslednje značilnosti: *vztrajnost pri reševanju nalog* (f = 9), *radovednost* (f = 7), *raznolike in močno izražene interese* (f = 6) in *visoko storilnostno motivacijo* (f = 6).

Po številčnosti sledijo lastnosti, ki spadajo v miselno-spoznavno področje. Te so učitelji navedli v 23 primerih. Izpostavili so *razvito logično mišljenje* (f = 11), *razvito divergentno mišljenje* (f = 7), *nenavadna domišljija* (f = 3) in *smisel za humor* (f = 2).

Lastnosti, ki spadajo v učno-storilnostno področje, so navedli 18-krat. Zajeli so naslednje lastnosti: *visoka učna uspešnost* (f = 5), *široka razgledanost* (f = 4), *bogato besedišče* (f = 4), *spretnost v eni od umetniških dejavnosti* (f = 3) in *hitro branje* (f = 2).

Učitelji so našli najmanj lastnosti iz socialno-čustvenega področja. Našli so 3 značilnosti: *neodvisnost in samostojnost* (f = 6), *sposobnost vodenja in vplivanja na druge* (f = 1) in *izrazit smisel za organizacijo* (f = 1).

Iz podatkov je razvidno, da so učitelji našli največ motivacijskih lastnosti nadarjenih učencev in najmanj socialnih lastnosti. Pri prepoznavanju socialnih lastnosti nadarjenih učencev si lahko učitelji pomagajo z vprašalniki za učence, ki svoje vrstnike poznajo tudi v drugačnih okoliščinah kot učitelji in lahko bolje spoznajo nekatere lastnosti svojih sošolcev.

3.9.2 Težave učiteljev pri prepoznavanju in evidentiranju nadarjenih učencev

Želela sem izvedeti, ali se pri prepoznavanju in evidentiranju nadarjenih učencev učitelji srečujejo s kakršnimi koli težavami. Vprašanje je bilo odprtega tipa.

Sedem učiteljev je na to vprašanje odgovorilo, da nimajo težav pri odkrivanju nadarjenih učencev ali pa jih niso želeli oziroma znali definirati. Deset učiteljev na vprašanje ni odgovorilo.

Anketirani učitelji navajajo, da imajo pri prepoznavanju in evidentiranju nadarjenih učencev naslednje težave:

- Nekompetentnost za ocenjevanje določenih področij (npr. umetnostno področje) (f = 5).
- Težave pri razlikovanju nadarjenih in visoko inteligentnih (f = 4).
- Težave pri prepoznavanju lastnosti nadarjenih učencev na nižjih stopnji (f = 3).
- Premalo poznavanje učencev (f = 3).
- Slabo poznavanje kriterijev za identifikacijo (f = 2).
- Če prvo leto poučujem tega učenca, se pozanimam pri učiteljih, ki so ga učili, in nekaj časa spremljam način dela učenca (f = 1).
- Enačenje šolske uspešnosti z nadarjenostjo (f = 1).
- Težave z administrativnim delom (f = 1).

Iz zapsanega je razvidno, da imajo učitelji največ težav, ker se počutijo nekompetentne za ocenjevanje nekaterih področij in imajo težave pri prepoznavanju lastnosti nadarjenih učencev. Tri učiteljice z razredne stopnje navajajo, da imajo težave pri prepoznavanju nadarjenih učencev na nižji stopnji.

Menim, da imajo učitelji odgovoren pristop do nadarjenih učencev. Opažajo, da jim manjka strokovne usposobljenosti in časa za odkrivanje nadarjenih. Najpogostejše težave učiteljev pri odkrivanju nadarjenih učencev so težave pri definiciji nadarjenosti in nepoznavanje meril, po katerih bi prepoznali nadarjenega otroka. Predvsem na predmetni stopnji, kjer je veliko učiteljev in poučujejo več paralelk hkrati in tudi več razredov, imajo učitelji težavo, da učence premalo poznajo, zato jih na nekaterih področjih težje ocenijo.

3.9.3 Ocena zahtevnosti postopka odkrivanja nadarjenih učencev v šoli v primerjavi z drugimi učiteljevimi delovnimi nalogami

Učitelje sem vprašala, kako osebno ocenjujejo postopek odkrivanja nadarjenih učencev v šoli v primerjavi z drugimi učiteljevimi delovnimi nalogami. Vprašanje je bilo zaprtega tipa. Izbrati so morali najustreznejši odgovor.

Tabela 6: Strokovna zahtevnost postopka odkrivanja nadarjenih učencev v šoli v primerjavi z drugimi delovnimi nalogami učiteljev

Odgovor	f
Strokovno izjemno zahteven	4
Strokovno bolj zahteven	16
Strokovno zmerno zahteven	11
Strokovno manj zahteven	1
Strokovno nezahteven	0
Skupaj	32

Največ učiteljev (50 %) je mnenja, da je postopek odkrivanja v primerjavi z drugimi učiteljevimi delovnimi nalogami strokovno bolj zahteven. Nato sledi odgovor (34,4 %), da je postopek strokovno zmerno zahteven. Za odgovor strokovno izjemno zahteven, se je odločilo 14 učiteljev (12,5 %). En učitelj je odgovoril, da je to manj zahtevno delo.

Tabela 7: Obsežnost postopka odkrivanja nadarjenih učencev v šoli v primerjavi z drugimi delovnimi nalogami učiteljev

Odgovor	f
Izjemno obsežen	4
Bolj obsežen	13
Zmerno obsežen	14
Manj obsežen	1
Neobsežen	0
Skupaj	32

14 anketirancev je mnenja, da je postopek odkrivanja zmerno obsežen. Štirje anketiranci so mnenja, da je zelo obsežen in en anketiranec, da je manj obsežen. Noben anketiranec ni odgovoril, da je postopek odkrivanja v primerjavi z drugimi učiteljevimi delovnimi nalogami neobsežen.

Tabela 8: Organizacijska zahtevnost postopka odkrivanja nadarjenih učencev v šoli v primerjavi z drugimi delovnimi nalogami učiteljev

Odgovor	f
Organizacijsko izjemno zahteven	5
Organizacijsko bolj zahteven	11
Organizacijsko zmerno zahteven	15
Organizacijsko manj zahteven	1
Organizacijsko nezahteven	0
Skupaj	32

Postopek odkrivanja je prav tako organizacijsko bolj zahteven od drugih učiteljevih del. Le en anketiranec je odgovoril, da je organizacijsko manj zahteven. Večina anketirancev je mnenja, da je postopek odkrivanja nadarjenih učencev v primerjavi z drugimi učiteljevimi delovnimi nalogami organizacijsko zmerno zahteven.

Pozitivno ocenjujem dejstvo, da je večina učiteljev najpogosteje izbrala odgovor, da je postopek odkrivanja v primerjavi z drugimi učiteljevimi delovnimi nalogami po strokovnosti, obsežnosti in organizaciji zahtevno delo. Zato je potrebno, da se poleg obstoječih načinov strokovne podpore učiteljem, zagotovi, »da bo področje odkrivanja in vzgojno-izobraževalnega z nadarjenimi postalo tudi del dodiplomskih in podiplomskih študijskih programov bodočih učiteljev in stalna vsebina programov njihovega nadaljnega izobraževanja« (T. Bezić, 2012, str. 21).

3.9.4 Prednosti aktivnega vključevanja učiteljev v postopek odkrivanja nadarjenih učencev v šoli

Učitelje sem vprašala, v čem osebno vidijo prednosti aktivnega vključevanja učiteljev v postopek odkrivanja nadarjenih učencev. Vprašanje je bilo odprtega tipa.

8 učiteljev na to vprašanje ni odgovorilo. Ostali učitelji so navedli naslednje odgovore:

- Učitelji se z nadarjenimi učenci neposredno ukvarjajo in jih zato tudi najbolj poznajo. (f = 5)
- Učitelj ima možnost kontinuiranega spremljanja nadarjenega učenca. (f = 5)
- Učitelji z različnih področij lažje prepoznajo specifične nadarjenosti različnih učencev. (f = 4)
- Učitelji imajo možnost celostnega opazovanja otroka. (f = 3)
- Učitelj ima možnost opazovati učenca v različnih situacijah (učnih, socialnih ...). (f = 2)
- Učitelj ima možnost primerjav posameznih učencev približno enake kronološke starosti. (f = 2)
- Da so rezultati bolj natančni. (f = 1)
- Učitelj ima možnost izmenjave izkušenj z drugimi učitelji. (f = 1)
- Učitelj lahko najbolj primerja znanje otroka s temeljnimi standardi oziroma z doseganjem/preseganjem višjih taksonomskih ciljev. (f = 1)

Največkrat sta bila podana odgovora: *Učitelji se z nadarjenimi učenci neposredno ukvarjajo in jih zato tudi najbolj poznajo* (f = 5) in *Učitelj ima možnost kontinuiranega spremljanja nadarjenega učenca* (f = 5). Štirje učitelji so odgovorili, da učitelji z različnih področij lažje prepoznajo specifične nadarjenosti različnih učencev.

Učitelji so tisti, ki se z učenci neposredno ukvarjajo in jih zato tudi najbolj poznajo. Imajo možnost opazovati učence pri vsakdanjem šolskem delu in v različnih situacijah. V razredu imajo večje število učencev, ki so približno enako stari in jih lahko med seboj primerjajo. Imajo vpogled v učenčevo delo in imajo možnost celostnega opazovanja otroka (sposobnost, motiviranost, ustvarjalnost in druge osebnostne lastnosti ter odzivanja na različne situacije).

Vsak od nadarjenih učencev ni nadarjen na vsakem področju. Nekatera področja izstopajo, zato je potrebno vključiti učitelje z vseh področij. Potrebno je, da imajo učitelji možnost strokovnih konzultacij, izmenjave izkušenj z drugimi učitelji in se pogovarjajo o učencu in njegovih dosežkih pri različnih predmetih. Tudi B. Dobnik (1998) navaja zgornjih 5 odgovorov kot prednosti učiteljev pri odkrivanju nadarjenih učencev v šoli.

3.9.5 Pravilnost učiteljevih predlogov v postopku evidentiranja

V kolikšni meri so se do sedaj predlogi učiteljev v postopku evidentiranja izkazali za pravilne – to pomeni, da so bili evidentirani učenci v nadaljnjem postopku identifikacije spoznani za nadarjene učence?

Učitelji so morali obkrožiti odgovor in ga utemeljiti.

Tabela 9: Pravilnost učiteljevih predlogov v postopku evidentiranja

Odgovor	f
Popolnoma pravilni	6
Večinoma pravilni	17
Nekateri pravilni, nekateri nepravilni	8
Redko pravilni	1
Nikoli pravilni	0
Skupaj	32

Največ učiteljev ($f = 17$) je izbralo odgovor, da so se njihovi predlogi v postopku evidentiranja izkazali za večinoma pravilne. 6 anketirancev je odgovorilo, da so se izkazali za popolnoma pravilne.

Nekateri učitelji so svoje odgovore tudi utemeljili:

- Pomembna je tudi vztrajnost učencev. ($f = 1$)
- Ocenim tista področja pri otroku, ki jih dobro poznam. ($f = 1$)
- Vsi, ki sem jih ocenjevala, so bili spoznani za nadarjene. ($f = 1$)
- Učenca moraš poznati vsaj eno leto, da ga lahko predlagaš v postopek evidentiranja.

- Pri podajanju predlogov se ne naslanjam na ocene, temveč predlagam učence, ki izkazujejo svojo nadarjenost v splošnem nastopu in bistrem dojetju ter analizi obravnavane snovi. (f =1)
- Če učenec, ki sem ga predlagal kot nadarjenega, ni bil izbran s strani drugih učiteljev, se je to zgodilo zaradi tega, ker učenec ni bil dovolj uspešen pri njihovih predmetih, kar mislim, da ni merodajno. Tudi leni otroci so lahko nadarjeni. (f =1)

8 učiteljev je odgovorilo, da so bili njihovi predlogi v postopku evidentiranja nekateri pravilni in nekateri ne.

Svoje odgovore so utemeljili:

- V prvem triletju je nadarjene učence težje identificirati. (f =1)
- Učenci se izkažejo za nadarjene na različnih področjih, za katere ni nujno, da jih posamezen učitelj pozna. (f =1)
- Menim, da se prerano ugotavlja nadarjenost pri učencih. (f =1)
- Učence ne poznam celostno oziroma na vseh področjih (likovno področje, športno ...). (f =1)
- Mislim, da marsikateri učenci niso nadarjeni, vendar so kljub temu evidentirani za nadarjene. (f =1)

Učitelj oblikuje svoje mnenje na temelju opazovanja znakov nadarjenosti, ki jih učenci pokažejo med rednim vzgojno-izobraževalnim delom. V skupino evidentiranih so izbrani tisti učenci, ki izpolnjujejo vsaj enega od kriterijev, ki ga določa Koncept.

Za uspešno evidentiranje morebitnih nadarjenih učencev morajo učitelji poglobljeno poznati nacionalni Koncept odkrivanja in dela z nadarjenimi ter operacionalizacijo Koncepta, se stalno in sproti izobraževati in usposablјati.

Po D. Boben (2006) morajo *predlagatelji* nadarjenih učencev postati bolj občutljivi za različne kazalnike nadarjenosti, bolj se morajo poglobiti in spoznavati posamezne učence; kot *ocenjevalci* pa se morajo potruditi, da opazujejo vedenje učencev in ga kolikor se da objektivno in zanesljivo oceniti.

3.9.6 Prednosti in pomanjkljivosti uporabe lestvic za ocenjevanje nadarjenosti – OLNAD07

Od učiteljev sem želela tudi izvedeti, v čem vidijo prednosti oziroma pomanjkljivosti uporabe lestvic za ocenjevanje nadarjenosti – OLNAD07. Vprašanje je bilo odprtega tipa.

Kot prednosti so učitelji našli:

- Vsebujejo veliko ponujenih možnosti, zato se učitelji lažje znajdejo. (f = 2)
- Ocenjevalne lestvice so sistematične. (f = 1)
- Ocenjevalne lestvice so dobro nastavljene. (f = 1)

Kot pomanjkljivosti so učitelji navedli:

- Ocenjevalne lestvice vsebujejo ocenjevanje mnogih takšnih lastnosti, ki jih pri določenem učencu ne poznam, npr. umetniško področje. (f = 7)
- Ocenjevalne lestvice so preširoko zastavljene oziroma preobsežne. (f = 3)
- Zahtevajo veliko administrativnega dela. (f = 2)
- Ocenjevalne lestvice niso dovolj natančne. (f = 2)
- Ocenjevalne lestvice bi morale biti bolj specifične. (f = 2)
- Z lestvicami se preveč otrok prepozna za nadarjene. (f = 2)
- Otroka, ki ga ocenjuješ, moraš zelo dobro poznati. (f = 2)
- Ocenjevalne lestvice niso dovolj jasne – kaj katera ocena pomeni. (f = 1)

Učitelji so mnenja, da ne poznajo dovolj učencev, da bi jih ocenjevali na vseh področjih. Ena učiteljica predlaga, da bi se morala osnovna šola ukvarjati z odkrivanjem specifičnih sposobnosti posameznika celotne populacije. Na podlagi testov bi lahko pri slehernemu učencu razvijali njegove specifikne in izboljšali njegove pomanjkljivosti oziroma šibka področja. Kot pomanjkljivosti učitelji navajajo, da so lestvice za ocenjevanje nadarjenosti – OLNAD07 premalo natančne, preobsežne in niso dovolj jasne. Tudi M. Juriševič (2009, 2010) opozarja na vprašljivost ustreznosti instrumentarija za ocenjevanje nadarjenosti, predvsem veljavnost in objektivnost ocenjevalnih lestvic za učitelje (OLNAD07), in izpostavlja visok odstotek identificiranih nadarjenih učencev, ki nakazuje problem opredelitve oziroma razumevanje koncepta nadarjenosti.

3.9.7 Konkretni predlogi učiteljev za morebitno izboljšanje uporabe lestvic za ocenjevanje nadarjenosti – OLNAD07

Zanimalo me je tudi, če imajo učitelji predloge za izboljšanje uporabe lestvic za ocenjevanje nadarjenosti – OLNAD07. 14 učiteljev na vprašanje ni dalo odgovora, kar me je presenetilo, kajti učitelji so tisti, ki bi lahko s svojimi predlogi bistveno pomagali k izboljšanju lestvic za ocenjevanje nadarjenosti – OLNAD07.

Učitelji so podali nekaj predlogov za izboljšanje uporabe lestvic za ocenjevanje nadarjenosti:

- Bolj jasni, natančno opisani kriteriji. (f = 3)
- Vsak učitelj naj poda mnenje le o tistem področju, ki ga dobro pozna. (f = 2)
- Mogoče bi bilo boljše, da bi učitelj podal, napisal mnenje, opažanja o tem otroku konkretno za svoj predmet in bi opažanja nato primerjali z drugimi. (f = 1)
- Omejiti se na področja in spretnosti, ki jih pri svojih urah srečujemo. (f = 1)
- Navodila za učitelje bi morala biti zastavljena tako, da je jasno, da 50 odstotkov učencev v oddelku pač ne more biti nadarjenih. (f = 1)
- Pred izpolnjevanjem se učiteljem naj razloži, da morajo biti realni in da na koncu moramo dobiti le peščico nadarjenih, s katerimi potem lahko kvalitetno delamo. (f = 1)
- Za nadarjene učence bi štela le tiste, ki so na vseh področjih zelo visoko oziroma bi vsaj določili, koliko področij najmanj mora biti (vsaj 4), ker se kasneje izkaže, da učenci, ki so po lestvici nadarjeni samo na enem področju, nočejo dosegati nivojev znanja niti na svojem področju. (f = 1)

3 učitelji izpostavljajo, da naj bi bili kriteriji bolj jasni in natančno opisani. Učitelji tudi pri prejšnjem vprašanju kot slabost navajajo, da lestvice za ocenjevanje nadarjenosti – OLNAD07 zajemajo taka področja, ki jih učitelji pri učencih ne poznajo dovolj dobro ali jih sploh ne poznajo. Zato en učitelj predlaga, da bi morali učenca oceniti vsi učitelji, ki ga poučujejo ali so ga poučevali in svoja opažanja primerjati ter tako izoblikovati natančnejšo oceno.

Poleg učiteljeve ocene o nadarjenosti učenca bi bilo smiselno pridobiti tudi oceno staršev. Tiste učence, ki jih učitelji ocenijo kot nadarjene na posameznih področjih, naj bi z enakimi lestvicami ocenjevali tudi starši.

3.9.8 Izdelava individualiziranega programa za identificirane nadarjene učence

Ali za identificirane nadarjene učence učitelji izdelajo individualizirane programe? Odgovor je bil zaprtega tipa. Učitelji so morali izbrati odgovor.

Tabela 10: Izdelava individualiziranega programa

Odgovor	f
Da, za vse učence	17
Da, za večino učencev	8
Za približno polovico učencev	1
Da, za manjšino učencev	1
Ne, za nobenega od učencev	5
Skupaj	32

Komentarji/utemeljitve:

Največ učiteljev je odgovorilo, da izdela individualizirane programe za vse identificirane nadarjene učence. Mnenja so, da potrebujejo nadarjeni učenci na področjih, na katerih so nadarjeni, dodatne naloge, in tudi sami učenci izražajo željo po dodatnem poglobljanju znanja za področje, ki jih zanima. Z učenci se pogovorijo o njihovih željah in načinu izvajanja posamezne tematike. Učitelji tudi predvidijo aktivnosti po pouku (dodatni pouk, interesna dejavnost, priprava na tekmovanje ...), v katerega se lahko nadarjeni učenec vključi. Menim, da je smisel Koncepta ravno v višjem obsegu in kakovosti individualizacije vzgojno-izobraževalnega dela za nadarjene učence. Zato je zelo pomembno vnaprej načrtovati individualizirane programe, ki bodo podprli celostni razvoj nadarjenega, vendar pa morajo biti programi dovolj odprti, da tudi nadarjeni s svojimi idejami lahko vplivajo tako na vsebine kot načine dela.

3.9.9 Priprava individualiziranih programov

Kako učitelji pripravljajo individualizirane programe? Samostojno ali v timu? Kdo jim pri tem pomaga?

Individualizirane programe za nadarjene učence največ učiteljev (46,9 %) pripravi individualno, skoraj petina (18,8 %) pa pripravi programe v timu. Tisti, ki individualizirane programe pripravljajo individualno, se predhodno dogovorijo z učenci in jih vprašajo za mnenje ali pa se pogovorijo z učitelji, ki delajo v njihovem aktivu. V timu pa individualizirane programe pripravljajo skupaj z drugimi učitelji, ki učenca poučujejo, s svetovalno službo ali s psihologinjo. 11 učiteljev na vprašanje ni odgovorilo.

»Pri načrtovanju individualiziranega programa sodelujejo vsi učitelji oddelčnega učiteljskega zbora (pa tudi koordinator, svetovalna služba in drugi predvideni izvajalci, npr. knjižničar itd.). Načrtovanje individualiziranega programa vodi razrednik.« (T. Bezić, 2006, str. 38–39) Prav bi bilo, da bi učitelji pri pripravi individualiziranih programov sodelovali, kajti pri delu z nadarjenimi učenci je poudarek na čim bolj kakovostni individualizaciji vzgojno-izobraževalnega dela, kar tudi pomeni, da je priprava individualiziranega programa »vrh« celotnega dela.

3.9.10 Ocena izvajanja individualiziranih programov

Kakšna je ocena učiteljev glede izvajanja individualiziranih programov? Vprašanje je bilo odprtega tipa, zato so učitelji svoje ocene utemeljili.

Na vprašanje je odgovorilo 20 učiteljev. 13 učiteljev je ocenilo, da je individualiziran program za večino nadarjenih učencev uspešen. 3 učitelji so mnenja, da bi bilo potrebno tem učencem nameniti še več časa za delo z njimi. Vendar so po drugi strani nadarjeni učenci, ki so nadarjeni na več področjih, zaradi različnih aktivnosti tudi bolj obremenjeni. Nadarjenim očitajo, da so premalo kritični do sebe, premalo samoiniciativni in zadovoljni že z dobro oceno in nasvetov ter pobud ne želijo sprejemati.

Nekateri nadarjeni, ki pa ne marajo učenja in niso pripravljeni dodatno delati, programa nočejo sprejeti. Pri programu ne sodelujejo, ker ni obvezno in ne dojamejo, da je to za njihovo dobro. Za take učence so učitelji mnenja, da program nima smisla.

Ena učiteljica je mnenja, da bi o vsebini individualiziranega programa morali biti seznanjeni vsi učitelji, ne le tisti, ki se z nadarjenim učencem ukvarjajo, saj marsikdaj razrednik sploh ni obveščen o tem, na katerem področju je posamezen učenec nadarjen.

Individualiziran program se vedno ne uresniči oziroma ni izveden tako, kot je bilo načrtovano. Npr. če nadarjen učenec zaradi bolezni manjka na tekmovanju. Včasih pa učenec noče delati dodatno oziroma reševati naloge višje taksonomske stopnje.

Učitelji še omenjajo, da je izvajanje individualiziranih programov zelo zahtevno delo. Večina učiteljev vidi to kot dodatno delo. Izvajanje programov vključuje sprotno spremljanje, evalvacijo in oceno uspešnosti programa na koncu šolskega leta.

»Evalvacija naj bo sprotna, ob vsakem ocenjevalnem obdobju. Izvaja jo najprej vsak izvajalec (strokovni delavec) sam. Vsa delna spoznanja se povežejo v skupna in tako je mogoče sproti izboljševati delo. Ob koncu šolskega leta pa je še posebej pomembno, da sodelujejo vsi strokovni delavci, da se pridobi tudi mnenja staršev in učencev ter na tej podlagi načrtuje program za naslednje leto.« (T. Bezić, 2006, str. 24)

Menim, da je potrebno nadarjenim učencem v vsakem primeru ponuditi individualiziran program in jih povabiti k sodelovanju ter jim pokazati take oblike dela in dejavnosti, ki jih bodo zanimale in hkrati spodbujale njihov razvoj. Učitelj mora biti pripravljen na to, da se bodo učenci upirali dodatnemu delu, vendar pa mora biti sposoben, da jih pridobi za sodelovanje in zagotovi tako učno okolje, ki daje nadarjenim hkrati čustveno varnost in intelektualne izzive.

3.9.11 Prilagajanje pouka identificiranim nadarjenim učencem

V sklopu pouka učitelji identificiranim nadarjenim učencem različno prilagajajo oblike dela in dejavnosti med poukom:

- notranja diferenciacija (f =13)
- dodatni pouk (f = 6)

- raziskovalno delo (f = 5)
- posebne domače zadolžitve (f = 5)
- priprava referatov (f = 4)
- sodelovalno učenje (f = 2)
- individualno delo (f = 2)
- priprave na tekmovanja (Bralna značka, tekmovanje za Cankarjevo priznanje) (f = 2)
- projektno delo (f = 1)
- sobotne šole (f = 1)
- izdelava plakatov, ki jih predstavijo sošolcem (f = 1)
- zahtevnejša literatura za domače branje (f = 1)
- priprava predstavitev v programu PowerPoint (f = 1)

Rezultati prikazujejo, kako učitelji prilagajajo pouk identificiranim nadarjenim učencem. Na vprašanje, kako v sklopu pouka učitelji še prilagajajo pouk identificiranim nadarjenim učencem, je večina učiteljev odgovorila, da se največkrat poslužujejo notranje diferenciacije, tako da učencem ponudijo dodatne in zahtevnejše naloge, postavljajo jim vprašanja višjega nivoja, omogočajo učencem, da si samostojno izbirajo naloge. V šoli jim nudijo dodatni pouk, pripravo raziskovalnih nalog in referatov. Za domače delo pa jim pripravijo posebne domače zadolžitve.

Pri raziskavi o težavah in oblikah dela z nadarjenimi, ki jo je opravila A. Fakin (2003), je prav tako ugotovila, da se večini učiteljev zdi pomembno izvajanje dela z nadarjenimi učenci v obliki notranje diferenciacije in dodatnega pouka.

Kljub omenjenim prilagoditvam obstaja še veliko možnosti, ki bi se jih učitelji lahko poslužili kot recimo projektno učno delo, ustvarjalne delavnice, poletne šole in bi s tem omogočili več druženja nadarjenim, kot ugotavlja tudi M. J. uriševič (2012).

3.9.12 Dodatne prilagoditve nadarjenim učencem v šoli

Ali bi po mnenju učiteljev nadarjeni učenci v šoli potrebovali še dodatne prilagoditve, denimo pri ocenjevanju ali na drugih področjih? Katere in kakšne?

Vprašanje je bilo odprtega tipa.

14 učiteljev je odgovorilo, da nadarjeni učenci v šoli ne potrebujejo dodatnih prilagoditev, vendar svojega odgovora niso utemeljili.

Učitelji so navedli nekaj možnosti za dodatne prilagoditve:

- Mogoče bi to bilo spodbudno, vendar mislim, da če bi se to zares zgodilo, marsikateri učenec ne bi bil rad še naprej nadarjen, ker bi moral še več delati. Prilagoditve bi naj bile samo tematske, njihovo močno področje bi lahko uporabili pri izvajanju učnih tem (lahko bi oni poučevali, naredili kakšne zanimive raziskave ...). (f = 1)
- Pri ocenjevanju ne, temveč pri prilagoditvi pouka, kot npr. za učence z odločbo. Učitelj jih odstrani od pouka, tako da učenci pri določenih urah niso prisotni. Učitelj v okviru individualnih ur dodatno dela s takim učencem, učenec rešuje težje naloge in delo je zahtevnejše. (f = 1)
- Samostojna izdelava projekcij; učenec naj bi prevzel vlogo učitelja. (f =1)
- Lahko bi se učencu ocenila neka obširna raziskava in njena uspešna predstavitev. (f =1)
- Pri ocenjevanju bi lahko upoštevali učenčeve dosežke, ki presegajo najvišje standarde znanja. (f =1)
- Ne, ker učenci na žalost naredijo samo tisto, kar morajo. (f =1)
- Pri ocenjevanju ne, ker se potem sistem enakosti učencev poruši. Pri obremenitvah in odsotnosti učencev od pouka sem za prilagoditev. (f =1)
- Ni potrebno, ker je ocenjevanje že sestavljeno glede na taksonomske stopnje, nadarjen učenec zna rešiti tudi tiste na najvišjem nivoju. (f =1)

Odgovori učiteljev so raznoliki. Nekateri učitelji bi nadarjenim učencem nudili dodatne prilagoditve pri ocenjevanju. Dva učitelja sta predlagala, da bi nadarjenemu učencu dala možnost, da prevzame vlogo učitelja.

V Beli knjigi o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji (2011) je kot temeljni cilj prepoznavanja in dela z nadarjenimi učenci v osnovni šoli izpostavljeno prilagajanje vzgojno-izobraževalnega procesa potrebam nadarjenih učencev ter skrb za njihov celostni razvoj, da bi lahko čim boljše razvili in realizirali svoje potencialne.

Izobraževanje nadarjenih učencev se izvaja tako, da šola prilagodi metode in oblike dela ter omogoča vključitev v dodatni pouk in druge oblike individualne in skupinske pomoči. Za še učinkovitejše vzgojno-izobraževalno delo nadarjenih učencev pa bi bilo mogoče potrebno razmisliti tudi o prilagoditvah pri ocenjevanju.

3.9.13 Dodatno izobraževanje na področju odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci

Stalno strokovno izpopolnjevanje in usposabljanje je ena od temeljnih potreb šolskega dela. Usposabljanje učiteljev za delo z nadarjenimi učenci je bistvenega pomena za ustvarjanje ustreznih pogojev za razvoj nadarjenih učencev.

Želela sem izvedeti, kakšno mnenje imajo učitelji o dodatnem izobraževanju na področju odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci. Vprašanje je bilo zaprtega tipa. Učitelji so lahko izbrali več odgovorov.

Tabela 11: Ocena učiteljev o koristnosti dodatnega izobraževanja na področju prepoznavanja in dela z nadarjenimi učenci

Odgovor	f
izjemno koristno	2
koristno	15
srednje koristno	13
manj koristno	1
popolnoma nekoristno	1
Skupaj	32

Na vprašanje, kako koristno bi bilo za učitelje dodatno izobraževanje na področju odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci, sta 2 anketiranca odgovorila, da bi bilo izjemno koristno, 1 anketirani pa je mnenja, da bi bilo zanj popolnoma nekoristno.

Rezultati so zanimivi, saj je največ anketiranih mnenja, da bi jim dodatno znanje koristilo. Sama menim, da bi bilo dodatno izobraževanje na področju nadarjenosti za učitelje zelo koristno, kajti za učinkovito odkrivanje in delo z nadarjenimi morajo biti učitelji ustrezno

strokovno usposobljeni. V tujini že obstajajo programi usposabljanja učiteljev, kot je npr. podiplomski študijski program ECHA (Evropsko združenje za nadarjene).

Po M. Juriševič (2009) inkluzivni pristop na področju edukacije nadarjenih učencev zahteva od učiteljev najvišjo stopnjo strokovne usposobljenosti za prepoznavanje in individualizirano vzgojno-izobraževalno delo z nadarjenimi učenci. Tako lahko učitelji dodatno kompetentnost v smislu poglobljanja in/ali specializacije določenih znanj za delo z nadarjenimi učenci razvijajo v programih stalnega strokovnega izobraževanja.

3.9.13.1 Teme s področja odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci, zanimive z vidika izobraževanja učiteljev

Katere teme s področja odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci bi učitelje osebno še najbolj zanimale? Z vprašanjem odprtega tipa sem izvedela, katere teme učitelje najbolj zanimajo:

- Didaktični pristopi za delo z nadarjenimi. (f = 7)
- Delo z nadarjenimi na različnih področjih. (f = 4)
- Motivacija za delo – kako pritegniti nadarjene otroke. (f =3)
- Odkrivanje močnih in šibkih področij pri učenju in kako razvijati šibka področja. (f =1)
- Teme s področja psihologije.(f =1)
- Prilagojeno ocenjevanje. (f = 1)
- Konkretno teme za delo z nadarjenimi s področja slovenščine. (f =1)
- Kako pravilno izdelati individualizirani program. (f = 1)
- Kako do odkrivanja specifik pri posamezniku. (f = 1)
- Zaznava nadarjenih učencev. (f =1)
- Primeri dobre prakse. (f =1)
- Problematika nadarjenih. (f =1)
- Vse teme. (f =1)

Učitelji so našli veliko področij dela z nadarjenimi učenci, ki bi jih še zanimala. Kljub poznavanju in delu z nadarjenimi učenci si želijo dodatna spoznanja o spodbujanju

nadarjenih, katere učne vsebine, postopki in organizacijske oblike so za nadarjene najprimernejše, kako jih spremljati, kako izdelati individualizirani načrt ...

To pomeni, da je potrebno izobraževanju, strokovnemu spopolnjevanju in podpori učiteljev posvetiti vso skrb, kajti prav oni so ena od najpomembnejših skupin odraslih za odkrivanje in spodbujanje razvoja nadarjenih (T. Bezić, 1998).

3.9.13.2 Katera oblika izobraževanja/usposabljanja bi bila po mnenju učiteljev najbolj smiselna?

Učitelje sem vprašala, katera oblika izobraževanja ali usposabljanja bi bila po njihovem mnenju najbolj smiselna. Odgovore so imeli ponujene in obkrožili so lahko tudi več možnosti.

Tabela 12: Smiselnost posameznih oblik izobraževanja/usposabljanja po mnenju učiteljev

Odgovor	f
a) Svetovalna storitev za učiteljski zbor.	7
b) Tematska konferenca na temo odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci.	6
c) Tematska konferenca na temo priprave IP za nadarjene učence.	10
d) Udeležba na seminarju o nadarjenih učencih.	15
e) Usposabljanje na študijskih skupinah.	12
f) Podiplomski študij s področja dela z nadarjenimi učenci.	3
Skupaj	53

Večina učiteljev je obkrožila vsaj dva odgovora. Kljub svojemu dosedanjemu znanju o delu z nadarjenimi jih tema nadarjenost zanima in bi radi svoje zanje dogradili. Največ učiteljev je izbralo odgovor d – Udeležba na seminarju o nadarjenih učencih. Kot drugi najpogostejši odgovor so izbrali usposabljanje na študijskih skupinah. Kot tretjega so učitelji izbrali tematsko konferenco na temo priprave IP za nadarjene učence.

Zanimivo se mi zdi, da so 3 učitelji izbrali možnost Podiplomskega študija s področja dela z nadarjenimi učenci. Tema nadarjenost je zelo obsežna in se ji v času dodiplomskega študija na Pedagoški fakulteti namenja premalo časa, zato bi se morali v temo še bolj poglobiti in bodoče učitelje boljše pripraviti na odkrivanje nadarjenih učencev in delo z njimi.

Ker se skrb za razvoj nadarjenih učencev začne in konča pri učiteljih, bi se ti morali permanentno izpopoljevati za delo z njimi. Le tako bodo lahko nadarjenim učencem nudili pouk, ki bo razvil njihove optimalne razvojne možnosti.

4 SKLEPNE MISLI

V diplomskem delu sem želela ugotoviti, po katerih lastnostih ali vedenju učitelji prepoznajo nadarjenega učenca oziroma postanejo pozorni na njegovo morebitno nadarjenost. Zanimalo me je, ali se pri prepoznavanju in evidentiranju nadarjenih učencev srečujejo s kakršnimi koli težavami in kako jih rešujejo.

Prišla sem do naslednjih ugotovitev:

- Učitelji pri nadarjenih učencih opažajo predvsem naslednje značilnosti: razvito logično mišljenje, razvito divergentno mišljenje, vztrajnost pri reševanju nalog, radovednost, raznoliki in močno izraženi interesi, visoka storilnostna motivacija.
- Kot težave navajajo, da nadarjenih učencev celostno ne poznajo dovolj dobro, da bi jih lahko ocenili na vseh področjih. Omenjajo tudi težave, kadar je otrok nadarjen le na določenem področju, predvsem pa imajo premalo časa za individualne pogovore. Razredne učiteljice so mnenja, da je odkrivanje v 1. triadi zelo zahtevno, ker se značilnosti za nadarjenost pri tej starosti otrok težko prepoznajo.
- Postopek odkrivanja nadarjenih učencev v primerjavi z drugimi učiteljevimi delovnimi nalogami ocenjujejo kot strokovno bolj zahtevno, po obsegu in organizaciji pa zmerno zahtevno delo.
- Kot prednosti aktivnega vključevanja v postopek odkrivanja nadarjenih učencev učitelji navajajo dejstvo, da učence dobro poznajo, ker se vsakodnevno srečujejo z njimi in poznajo učenčeve sposobnosti ter imajo možnost s primerjavo večjega števila učencev določiti tiste učence, ki so dejansko nadarjeni, od tistih, ki so samo bolj sposobni od drugih.
- Učitelji so odgovorili, da so se njihovi predlogi v postopku evidentiranja izkazali za večinoma pravilne.

- Učitelji so pri uporabi lestvic za ocenjevanje nadarjenosti kot prednosti našli, da so ocenjevalne lestvice sistematične in dobro nastavljene. Kot slabosti pa so izpostavili njihovo preobširnost in vsebnost takih lastnosti, ki jih pri učencih ne poznajo dovolj.
- Za izboljšanje uporabe lestvic za ocenjevanje nadarjenosti – OLNAD07 so predlagali, da naj bi bili kriteriji bolj jasni in natančni ter da bi učitelji ocenjevali le področja, ki jih dobro poznajo.
- Več kot polovica učiteljev (53,1%) izdelava individualiziran program za vse identificirane nadarjene učence.
- Največ učiteljev (46,9 %) pripravi individualizirane programe individualno. V timu (18,8 %) jih pripravijo skupaj z drugimi učitelji, svetovalno službo in psihologinjo.
- Večina učiteljev izvajanje individualiziranih programov ocenjuje kot uspešno in so mnenja, da je to zelo zahtevno delo.
- Identificiranim nadarjenim učencem v sklopu pouka učitelji nudijo diferencirane naloge, dodatni pouk, posebne domače zadolžitve, raziskovalno delo ...
- Učitelji menijo, da nadarjeni učenci v šoli dodatnih prilagoditev (npr. pri ocenjevanju) ne potrebujejo.
- Večina učiteljev je odgovorila, da bi jim dodatno izobraževanje na področju odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci koristilo.
- Učitelje zanimajo predvsem naslednje teme: poučevanje nadarjenih, organizacija dela v razredu, pomoč nadarjenim, primeri dobre prakse, znanje o potrebah nadarjenih, oblikovanje individualiziranih učnih programov.
- Kot najbolj smiselno obliko usposabljanja je večina učiteljev izbrala udeležbo na seminarju o nadarjenih učencih.

Odkrivanje nadarjenih učencev je zahtevno strokovno delo. Večina učiteljev ima do dela z nadarjenimi pozitiven odnos, delu z nadarjenimi posvetijo veliko časa in se nanj pripravljajo tako vsebinsko kot didaktično. Ravno tako se večina učiteljev zaveda pomembnosti svojega dela za razvoj nadarjenih otrok. Pripravljani so se dodatno izobraževati in svoje delo načrtujejo tudi v timu. Večina učiteljev izdelava individualizirane programe za vse identificirane nadarjene učence.

Diplomsko delo mi je prineslo nova spoznanja in razmišljanja o nadarjenih učencih ter delu z njimi:

- Potrebno je načrtovanje izboljšav za bolj natančno prepoznavanje nadarjenih učencev v vzgojno-izobraževalnem procesu;
- potrebna je izvedba strokovnih srečanj oziroma predavanj na temo prepoznavanja in dela z nadarjenimi učenci za strokovne delavce, ki si želijo pridobiti dodatna znanja za delo z nadarjenimi učenci;
- za pripravo kakovostnih vsebinsko načrtovanih individualiziranih programov za nadarjene učence je potrebno pogostejše sodelovanje vseh učiteljev, ki učenca poučujejo;
- za razširjanje in poglobljanje znanj pri pouku je treba uporabiti sodobne oblike in metode dela;
- v vzgojno-izobraževalno delo je potrebno vnašati nenehne izboljšave.

Učitelji si morajo prizadevati za še večjo kakovost izobraževanja nadarjenih učencev. Njihova dolžnost je, da pomagajo razvijati in negovati sposobnosti nadarjenih, kajti ti so največje naravno bogastvo sveta, ki ga nikakor ne smejo zapraviti (George, 1997).

Naj zaključim z mislijo Georgea (1997, str. 5), ki pravi, da je »pravica vsakega otroka, da po katerikoli od razsežnosti kurikulumu napreduje tako hitro in tako daleč, kot le more, ne da bi mu pri tem postavljali ovire. Po tem načelu ima vsak otrok pravico do najboljšega učnega programa, najskrbnejše pozornosti in največje ljubezni ter spoštovanja, kaj smo jih zmožni nuditi.«

5 VIRI IN LITERATURA

- Bezić, T. (1998): Nadarjeni, šola, šolsko svetovalno delo. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Bezić, T. (2000): Spodbujanje razvoja nadarjenih učencev osnovne šole. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Bezić, T. ... (et al.) (2006): Odkrivanje nadarjenih učencev in vzgojno-izobraževalno delo z njimi. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Bezić, T. ... (et al.) (2012): Vzgojno-izobraževalno delo z nadarjenimi učenci osnovne šole: priročnik. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Boben, D. (2006): Identifikacija po Konceptu in pripomočki zanjo. V Bezić T. (ur.) Odkrivanje nadarjenih učencev in vzgojno-izobraževalno delo z njimi (str. 54-69). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Bogi, P. (2000): Devetletka od A do Ž. Ljubljana: Delo.
- Dobnik, B. (1998): Identifikacija in delo z nadarjenimi učenci – sodelovanje učiteljev in šolskih svetovalnih delavcev. V Bezić, T. (ur.) Nadarjeni, šola, šolsko svetovalno delo (str. 101-113). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Ferbežer I. (1998): Identifikacija in razvijanje nadarjenosti. V Bezić, T. (ur.) Nadarjeni, šola, šolsko svetovalno delo (str. 33-66). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Ferbežer, I. (2002): Celovitost nadarjenosti. Nova Gorica: Educa.
- Ferbežer I. (2008): Nadarjeni otroci. Radovljica: Didakta.
- Frigelj, J. (2003): Nadarjeni – izziv ali nebodigatreba. V: Nadarjeni med teorijo in prakso: zbornik prispevkov: mednarodni znanstveni simpozij. (str. 86-92). Pedagoška fakulteta v Ljubljani.
- George, D. (1997): Nadarjeni otrok kot izziv. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Juriševič, M. (2009): Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci v šoli: stanje in perspektive. Psihološka obzorja, 18, str. 153–168.
- Juriševič, M. (2011): Nadarjeni učenci v osnovni in srednji šoli. V: Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji. Ljubljana: Zavod za RS.

- Juriševič, M. (2012): Nadarjeni učenci v slovenski šoli. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Jurman, B. (2004): Inteligentnost, ustvarjalnost, nadarjenost. Ljubljana: Center za psihodiagnostična sredstva.
- Kalin J. (2003): Učiteljeva vloga in pristopi pri odkrivanju in spodbujanju nadarjenih. V M. Blažič (ur.), Nadarjeni med teorijo in prakso: mednarodni znanstveni simpozij (str. 241-250). Novo mesto: Slovensko združenje za nadarjene: Visokošolsko središče.
- Krek, J. in Metljak, M. (ur.) (2011): Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji. Ljubljana: Zavod republike Slovenije za šolstvo.
- Magajna, L. (2005): Zgodnje odkrivanje nadarjenih: Izkušnje in problemi. V M. Vizjak Pavšič, M. Salobir in M. Jeraj (ur.), Inteligentnost, ustvarjalnost, nadarjenost: zbornik razprav (str. 103-114). Ljubljana: Društvo psihologov Slovenije.
- Nagel, W. (1987): Spodbujanje in odkrivanje nadarjenih otrok. Ljubljana, Državna založba Slovenije.
- Perkuš, P. (2007): Nadarjeni učenci – program dela. V F. Prosnik (ur.), Različni učenci – različni pristopi (str. 107 – 113). Ljubljana: Supra.
- Strmčnik, F. (1994): Skrb za razvoj nadarjenih učencev, v zborniku Nadarjeni – stanje, problematika, razvojne možnosti. Novo mesto, Pedagoška obzorja.
- Strokovni svet RS za splošno izobraževanje (1999): Koncept: Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci v devetletni OŠ (sprejet 11.2.1999).
- Urbančič Jelovšek M. (2003): Kako motivirati nadarjene učence? V M. Blažič (ur.), Nadarjeni med teorijo in prakso: mednarodni znanstveni simpozij (str. 451-462). Novo mesto: Slovensko združenje za nadarjene: Visokošolsko središče.
- Zakon o osnovni šoli (1996). Pridobljeno 20.7.2012, na strani: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=199612&stevilka=570>
- Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o osnovni šoli (ZOSn-H). Uradni list RS, št. 87/2011. pridobljeno 20.7.2012, na strani: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201187&stevilka=3727>
- Žagar, D. (2006): Koncept odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci v devetletni osnovni šoli: zakaj tako. V T. Bezić (ur.), Odkrivanje nadarjenih učencev in vzgojno-izobraževalno delo z njimi (str. 10-19). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

- Žagar, D. (2012): Metodologija odkrivanja nadarjenih učencev v Sloveniji: zakaj tako in kaj spremeniti. V Juriševič M. in Stritih B. (ur.), Posvetovanje Vloga psihologa v vzgoji in izobraževanju nadarjenih (str. 19-25). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

6 PRILOGE

Priloga 1: Anketni vprašalnik za učitelje

Spoštovani,

v sklopu svojega diplomskega dela bom osvetlila vlogo učitelja v procesu odkrivanja nadarjenih učencev v OŠ; vljudno prosim za vašo pomoč s tem, da izpolnite ta vprašalnik.

V vprašalniku me najprej zanimajo vaše izkušnje z evidentiranjem nadarjenih učencev, nato vaše strokovno mnenje o ocenjevalnih lestvicah za učitelje v postopku identifikacije nadarjenih učencev, nenazadnje pa je moj namen pridobiti vpogled v dejansko stanje izvajanja individualnih programov za identificirane nadarjene učence na šoli.

Prepričana sem, da boste s svojimi strokovnimi izkušnjami pomembno prispevali h kvalitetnim rezultatom diplomskega dela.

- Spol: Ž M
- Delovna doba: _____ let
- Razred ali/in predmet, ki ga poučujete v tem šolskem letu: _____
- Dosedanja izobraževanja/usposabljanja posebej za delo z nadarjenimi učenci?

- Pri koliko generacijah učencev ste do sedaj že sodelovali v postopku odkrivanja nadarjenih učencev? 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 (obkrožite)

1. Po katerih **lastnostih ali vedenju** vi osebno prepoznate nadarjenega učenca oziroma postanete pozorni na njegovo morebitno nadarjenost?

2. Ali se pri prepoznavanju in evidentiranju nadarjenih učencev srečujete s kakršnimi koli **težavami**? Kako jih **rešujete**?

3. Kako vi osebno ocenjujete **postopek odkrivanja nadarjenih** učencev v šoli (evidentiranje, identificiranje, priprava individualnih programov ter delo z nadarjenimi učenci) v primerjavi z drugimi učiteljevimi delovnimi nalogami? (obkrožite izbran odgovor)

STROKOVNO IZJEMNO ZAHTEVEN	STROKOVNO BOLJ ZAHTEVEN	STROKOVNO ZMerno ZAHTEVEN	STROKOVNO MANJ ZAHTEVEN	STROKOVNO NEZAHTEVEN
IZJEMNO OBSEŽEN	BOLJ OBSEŽEN	ZMerno OBSEŽEN	MANJ OBSEŽEN	NEOBSEŽEN
ORGANIZACIJSKO IZJEMNO ZAHTEVEN	ORGANIZACIJSKO BOLJ ZAHTEVEN	ORGANIZACIJSKO ZMerno ZAHTEVEN	ORGANIZACIJSKO MANJ ZAHTEVEN	ORGANIZACIJSKO NEZAHTEVEN

4. V čem vi osebno vidite **prednosti aktivnega vključevanja učiteljev** v postopek odkrivanja nadarjenih učencev v šoli (evidentiranje, identificiranje, priprava individualnih programov ter delo z nadarjenimi učenci)?

5. V čem vi osebno vidite **pomanjkljivosti aktivnega vključevanja učiteljev** v postopek odkrivanja nadarjenih učencev v šoli (evidentiranje, identificiranje, priprava individualnih programov ter delo z nadarjenimi učenci)?

6. V kolikšni meri so se do sedaj **vaši predlogi v postopku evidentiranja** izkazali za pravilne - to pomeni, da so bili evidentirani učenci v nadaljnjem postopku identifikacije spoznani za nadarjene učence? (obkrožite izbran odgovor)

POPOLNOMA	VEČINOMA	NEKATERI DA, NEKATERI NE	REDKO	NIKOLI
-----------	----------	-----------------------------	-------	--------

Komentar / utemeljitev odgovora?

7. V čem vi osebno vidite **prednosti uporabe lestvic za ocenjevanje nadarjenosti – OLNAD07** v postopku identificiranja nadarjenih učencev?

8. V čem vi osebno vidite **pomanjkljivosti uporabe lestvic za ocenjevanje nadarjenosti – OLNAD07** v postopku identificiranja nadarjenih učencev?

9. Želite na osnovi vaših izkušenj morda podati konkretne predloge za morebitno izboljšanje uporabe lestvic za ocenjevanje nadarjenosti – OLNAD07?

10. Ali za identificirane nadarjene učence izdelate individualiziran program?

(obkrožite izbran odgovor)

DA, ZA VSE UČENCE	DA, ZA VEČINO UČENCEV	ZA PRIBLIŽNO POLOVICO UČENCEV	DA, ZA MANJŠINO UČENCEV	NE, ZA NOBENEGA OD UČENCEV
-------------------	-----------------------	-------------------------------	-------------------------	----------------------------

Komentar / utemeljitev odgovora?

11. Pripravljate individualizirane programe individualno ali v timu? S kom?

12. Kako v sklopu pouka še prilagajate pouk identificiranim nadarjenim učencem?

13. Kako koristno bi bilo za vas dodatno izobraževanje na področju odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci? (obkrožite izbran odgovor)

IZJEMNO KORISTNO	KORISTNO	SREDNJE KORISTNO	MANJ KORISTNO	POPOLNOMA NEKORISTNO
------------------	----------	------------------	---------------	----------------------

- Katere teme s področja odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci bi vas osebno še najbolj zanimalo?

- Katera oblika izobraževanja/usposabljanja bi bila po vašem mnenju najbolj smiselna?
(obkrožite lahko več odgovorov)
- a) Svetovalna storitev za učiteljski zbor.
- b) Tematska konferenca na temo odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci.
- c) Tematska konferenca na temo priprave IP za nadarjene učence.
- d) Udeležba na seminarju o nadarjenih učencih.
- e) Usposabljanje na študijskih skupinah.
- f) Podiplomski študij s področja dela z nadarjenimi učenci.
- g) Drugo: _____

*Hvala za sodelovanje.
Rezultate ankete bom v sklopu ugotovitev diplomskega dela predstavila ob primerni priliki v
naslednjem šolskem letu.*

Anita Budin